

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-betűs sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyílttér poszt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, november 3.

Mai számunk főbb közleményei:

Hat filléres gyalogos vám az új hidakon.
A készletelési megegyezés titkaiból.
Ambrózy báró a huszárság orvos szerezéről.
Bizottsági ülés két taggal.
Színházi pletykák.
Botrány a fahringi vasútállomáson.
A sikkesztő közjegyző.
Portugál szerzetesek Somogyban.
Adófizetésre tanított község.
Híres nótafák.

A hidpénz.

Arad, november 2.

A vashidak problémája most már végleg — vagy legalább is négy esztendőre — meg van oldva. A kereskedelmi miniszter salamoni ítélettel vágta szét a dilemmát, amelynek egyik oldalán hatvanezer korona államsegély, a másik oldalán a nyolc filléres hidpénz szerepelt. A miniszter csak harmincezer korona szubvenciót ad, ellenben a várt négy fillér oda-vissza vámot hat fillérre emeli föl. Így szubvenció is van s a közönség is többet fizet, a város pedig valószínűleg meg szabadul a hid-deficitől.

Ez az egy kérdés, ami még nincs eldöntve. A város, meg a miniszter is önkényesen, minden határozott alap nélkül végezte a számításokat, amelyekből a hid várható jövedelmeit kiszámította. A rozoga fahidon a gyalogjárókat nem tartották nyilván; de ha számon is vették volna, nem számít, mert azok, akik Ujaradra jártak át, nem

a fahidon, hanem a révnek csolnakain jártak át. A kocsiforgalom is egészen másként alakul, ha ketté oszlik: a vár felé és Ujaradnak. A kereskedelmi miniszter is csak úgy hozhatta ki a maga számításaiban a hatfilléres hidpénzt, hogy egy csomó ezerrel több gyalogjárót vett számításba. Már pedig a jövő méhébe ép oly kevésbé láthat be a kormány, mint a mennyire nem áll ez módjában egy egyszerű vidéki város törvényhatóságának.

Maga a város, a maga háztartásának érdekében egyelőre meg lehet elégedve az eredménnyel. A harmincezer korona államsegély mindenestre nem megvetendő összeg, a melynek kieszközlése kétszeres értékű vívmány olyan időkben, a mikor az állam pénzügyi helyzete a kormányt a legégetőbb kérdésekben is a rideg takarékosagra utalja, s a mikor az egyéb hidak fentartásánál hasonló segélyösszeg nem igen szerepel. Az államsegélyt egyébként az ugynevezett stratégiai jelentőségű hidak fentartására szokták a legszívesebben adni; az aradi vashidak közül pedig egyik se dicsekedhetik ezzel a jelleggel.

De ha az állam méltányos is volt, ha a kormány a kénytelen szűkmarkuságon ezúttal nyitott egy keveset, ez alig vigasztalja a hidak használatára utalt közönséget, s azokat, akikre a hidpénzt átháríthatják. A hatfillér lehet némelyek szemében sok, néme-

lyek szemében kevés, — hidpénznek mindenestre nagy összeg. A közúti hidaknak, amelyek egyes városrészeket, vagy egymással közvetlenül érintkező városokat kapcsolnak össze, legalább a gyalogjárók számára vámmenteseknek kellene lenni. Csakis így lehetne igazán élénk, a jövő terveit siettető az összeköttetés Arad és Ujarad között és csakis így lehet várni a várterület olyan kultuszát, amely a közönség érdekében egyre kívánatosabbá teszi a katona-terület megszerzését, beépítését, villanegyeddé leendő átalakítását. A hatfilléres hidvám már sokak számára jelent sorompót a hidak előtt. S ha már a gyalogjárók váma kikerülhetetlen volt, négy fillér lett volna a határ, a meddig abban a közönség érdekeinek súlyosabb sérelme nélkül elmehet. Mert nem szabad elfelejteni azt, hogy az Ujarad felől jövő zöldségtermelők, a kik árukészletüket a hátukon hozzák be s akik eddig, egy kis kerülővel, a fahidon vámmentesen jöttek be, most a hat filléres vámot azokon veszik meg, a kiknek az élelmi cikkeket eladják. S miután minden teher-áthárításnál a tuladott teher megnövekszik: ez is öregbiteni fogja a piaci drágaságot.

Most négy esztendőre nem csinálhat egyebet a város, mint statisztikát. Az első három esztendő adatai alapján fogja a miniszter az új hidvámokat megszabni, s a város boldog lehet, ha ez idő alatt csak tapasztala-

Tanulságos történetek.

Irta: G. Miklósy Ilona.

Vőlegényvásár.

Ez a kis história szóról-szóra megtörtént egyik Budapesthez közel fekvő faluban. Azért nem írom ki se a falu, se a szereplők igazi nevét. Mondjuk tehát, hogy a szép Galambos Juliskának, a szegény zsellérleánynak nagy szerencséje akadt: A Vári Szabóék „uri“ fia gyűrűzte el magának. Pedig rettentő nagy hivatalt visel Pest városában (szolga a városházán). Cifra zsinóros a süvege és finomra ványolt posztóból a köntöse. Husvét vasárnapján volt a gyűrűváltás. És azóta nagy irigye a szépséges Juliskának minden leány a faluban. Legkivált a parasztnőböl egyetlen, hitványtestű, szeplős arcu hajadon leánya, a Veress Piroska. Pedig neki is van már mátkája, még pedig a falu legszebb, módos legénye: a Kovács István. De mit ér, ha csak közönséges paraszt ő kelme. A Vári Szabó Péter meg igazi ur. Minden vasárnap finom, pesti szagos vizet, habos tésztát, meg drótos virágot hoz a mátkájának. És karonfogvást sétál vele a Piroskák portája előtt. Multkor pedig, hogy a község házába mentek „fölrátkozni“, ahogy megottlik a Juliska a garádicson, megkapja Péter a karját és finoman kiáltja hozzá: „Pardon!“

Elfacsarodik a szíve a Piroskának, merthogy a

tarka virágos kis kertjében üldögélve, jól látta és hallotta az egész jelenetet.

Zokogva rohant a konyhába és édesanyja nyakába borulva (el is szakadt miatta a máskor hibátlan, remekbe nyúlt rétestésztája), azt sivalkodta, hogy ő nem mén Kovács Istvánhoz, mert az szégyenelne vele karonfogvást járni és ha orra bukna is a garádicson, nem emelné föl a fehér keztyűs kezével, mert — nincs is keztyűje. S azt a gyönyörű, finom „uri“ szót, hogy — „pardon“, talán ki se tudná mondani.

Mánap aztán a Piroska édesanyja, (mit nem tenne az egyetlen leányáért!) megleste az utcán a Vári Szabó Pétert és aszondta neki, hogy tizezer kemény forint az ő egyetlen, édes lánya hozománya.

Nagy szó! Tizezer forint, huszezer korona! Ezért már érdemes sarkon fordulni és a Galambos-viskó helyett a Veressék kőházas portája felé tartani.

Most aztán rendes népszínműi recept szerint az elbagyott leány kutba öli magát, a megcsalt vőlegény pedig — megkéseli szerencsés vetélytársát.

Nem így történt. Hanem, hogy, hogy nem, a következő vasárnapon nemcsak azt hirdette ki a tisztelendő ur a nagykapcsos könyvből, hogy:

Vári Szabó Péter veszi életársul Veress Piroskát, hanem az összegyülekezett hívek nagy elképedésére azt is, hogy: Kovács István meg Galambos Juliska — jegyesek.

Persze, a falubéli vénasszonyok mindjárt kisütközték, hogy az István, meg a Juliska leányzó régen kedvelték egymást, csak a nagyralátó szülők választották el eddig a szerető szíveket.

Köll, hogy legyen valami a dologban, mert a Kovácséknál nincsen boldogabb pár a faluban. Hanem a szegény Piroska (nem is szegény: miért kellett neki a — másé), már kétszer hazaszökött Pest városából az urától. Mert aszondja, hogy mindig gyűlésekre jár a Péter, onnan hajnalban vetődik haza — részegen. És ha szól neki, még jól el is veri. És még csak azt se mondja hozzá a szömtelen, hogy: pardon!

A szegény gazdag.

A József utcában a hatalmas, négyemeletes bérpalota mellett alacsony, földszintes ház. Igen öreg emberpár a tulajdonosa. A szomszédok gyakran látják, amint esténként megjelenik a kapuban egy összetöppörödött, fehérhaju emberke, ormótlan faszámolyt cipelve. Nyomában halad a felesége. Már ez inkább kövér természetű, de olyan rut, hogy még Kálmán király alattvalói is megégették volna. Igazi boszorkánytípus. Ott ült aztán a két öreg

tot szerez, s nem — a szubvenció mellett is — deficitet. Mi is, a közönséggel együtt, várjuk a bekövetkezendőket, s e várakozás mellé szegődik a remény; hátha a valóság még annál is kedvezőbb számítást fog hozni, mint a melyet a kereskedelmi miniszter csinált. S ha erre kilátás lesz, a városnak minden lehető módon igyekeznie kell a hidpénz leszállítására törekedni, még akkor is, ha ez deficitel, mindenesetre elviselhető deficitel jár. Mert a hatfilléres hidpénz mindig bizonyos akadály marad azoknak a reményeknek, vágyaknak útján, a melyek teljesülését az immár készen álló két hatalmas vas-alkotástól vártuk.

Hat filléres gyalogos vám az új hidakon.

— Harmincezer korona államsegély. — Tisza István gróf közbenjárásának eredménye. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2

Aradváros közönségével tudatja Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter, hogy évente harmincezer korona államsegélyt juttat a városnak, hogy a hidak építésére felvett kölcsönt törleszthesse anélkül, hogy pótdobban térítettne meg a lakossággal a hid bevételeknél mutatkozó deficitet.

Hálás elismerés illeti meg ezért a minisztert. A város közönségének igen nagy szolgálatot tett, noha csak az igazságnak megfelelő a cselekedete. A vashidak első sorban állami érdekeket elégítenek ki, az állam ugyiszlóván rákényszerítette a várost az építésre és ezért méltánytalan lett volna, ha a várost csarban hagyta volna.

A város jogos igényekkel fordult a miniszterhez és hogy szava meghallgatásra talált, azért Tisza István grófnak, Aradváros országgyűlési képviselőjének jár köszönet, aki a városnak ezt a kérelmét személyesen képviselte a kereskedelmi miniszternél. Szívesen állott a város közönségének szolgálatára és a tárgyalások alatt minden fázisról ő maga infor-

málta a minisztert és az ő szavának súlya alatt hajlott meg a kereskedelmi kormány a város érdekei előtt és állította be az államsegélyt tárcája költségvetésébe. Tisza István gróf ígéretet tett arra, hogy a városnak minden közérdekű ügyét szeretettel karolja fel. Ígéretét az első kínálkozó alkalommal beváltotta. A város minden egyes lakosa érdekelve volt az államsegély kérdésének kedvező elintézésénél, minthogy a legáltalánosabb érdek volt az is, hogy a gyalogos hidvám ne nyolc, hanem ennél kisebb tételben állapíttassék meg.

A város forgalmi viszonyait a négy filléres díj befolyásolta volna legkedvezőbben, a miniszter azonban a segély-összeg kiszabásánál egy olyan tételt állapított meg, mely talán az egész országban egyedül áll. Hat filléres vám nincs sehol, csak Aradon lesz, ahol csak Tisza István közbenjárása mentette meg a várost attól a kétes dicsőségtől, hogy gyönyörű vashidjai a forgalmat ne növezzék, hanem csökkentsék. Nyolc fillér mellett tudniillik az állam még kisebb terheket vett volna magára, de megölte volna a forgalmat. A közútra tért rá, mert Tisza megtudta győzni arról, hogy Arad jövőjének mivel tartozik az ország.

A kereskedelmi miniszter nagyjelentőségű leiratát itt közöljük:

(Vámszedési jog 65 évre. Hat filléres gyalogos vám.)

A város közönsége részére a vámszedési jogot engedélyezem, — tekintettel azonban arra, hogy a kérdéses hidak építési költségeinek fedezésére szolgáló kölcsön 65 évi törlesztés mellett vételtől föl, a vámmengedély érvényességének időtartamát a magyar kir. államkincstár és a város között a kincstári maroshid és rév átkelés átadása iránt 1906. évi szeptember hó 29-én Aradon létre jött szerződés II. részében foglalt megállapodásokhoz képest, — a tényleges gyakorlatba vétel napjától számítandó 65 évben állapítom meg.

Az alkalmazandó vámdíj szabályzatot egyebekben a város közönségének kérelméhez képest, mégis azzal az eltéréssel állapítom meg, hogy a gyalogos után az oda és vissza való menetért 3-3 fillért számítva, egyszerre hat fillér vámdíj lesz szedendő.

Az alkalmazandó vámdíj szabályzat érvényességének időtartamát egyenlőre a tényleges gyakorlatbavétel napjától számítandó négy évben állapítom meg. A mi a vámmengedély érvényességének időtartamát illeti, természetesen a fennebb említett szerződésekhez kellett a-

kalmaskodnom és a kérelmezett 80. évi időtartamot el kellett ejteni, már csak azért is, mert mivel a fennálló gyakorlat szerint már 10-20 évet meghaladó időre is csak a legkivételesebb esetekben szokott vámszedési jog engedélyeztetni.

(Mért hat fillér?)

A gyalogosok vámdíjtételét a város által megállapíttatni kért, oda és vissza való menetért egyszerre szedendő 8 fillér helyett 6 fillérben a következő okokból állapítottam meg:

A vámkiadásokra és bevételre vonatkozólag bemutatott számítások szerint a vámkiadások 147,637 koronával szerepelnek, a vámbevételek pedig a gyalogosok után, oda és visszamenetért egyszerre szedendő 8 fillér vámdíjbevétele alapul vétele mellett 132,362 korona 32 fillérrel vétettek számításba. Ezek a számítások azonban — mint az az alábbiakból megállapítható — reális alappal nem bírnak. Ugyanis a kiadások között több oly tétel szerepel, amelyeknek a város közevetvámszedési jogára vonatkozó kiadásokban is — szerepelniök kell. Ilyenek — a hidfelügyelő kivételével — az összes személyi kiadások és — az annuitás, hidtartás és világítás kivételével — az összes dologi kiadások. Mind a két hid a közevet vámkörze határára esik és a hid vámszedéssel együtt azokon a helyeken a város közönsége saját jól felfogott érdekében kénytelen lesz a közevet vámdíjakat is beszédni, mert nem gondolnám, hogy a város az áthelyezett állami közútszakaszon, illetve a második hidhoz vezető utcán érkező fogatokat közevet vámmentesen engedné be a közevet vámkörzetbe, illetve — hogy a közevetvámot a város külön vámszedők után szedné be.

Itt megjegyzem, hogy a közevet vámdíjaknak ezeken a helyeken a hidvámval együttesen való beszédhetőségét és ezzel egyidejűleg az új állami közúti átkelési szakasznak közevet vámtárggyá való minősítését a város közönségének szabályszerű módon kérelmeznie kell.

A kocsis és fogattartásra vonatkozólag szereplő tételeket csupán a hidak fenntartása szempontjából megokoltnak nem tartom. Ezeknek figyelembe vételével pedig a kiadások csak mintegy 140.000 korona körül fognak mozogni.

(Bevétel a hidakon.)

A bevételekre nézve előterjesztett adatok közül pedig azok, a melyek a járművek és állatok forgalmát tüntetik fel, — csak egy hidra vonatkoznak, azok pedig, a melyekből a gyalogosok forgalma állapítható meg, csaknem egy évtized előtti időből vétettek, aminek fogva azok minden valószínűség szerint a számításba vettél több jövedelmet fognak eredményezni. Az elért eredményeket és a javaslatokat alapul véve a járművek és állatok forgalmát arra való

cseléd, enyhe időben, késő estig az utcán. Mintha csak egy falusi ház kis kapujában szórakoztak volna.

A sarki borbély, aki hivatásánál fogva olyan jól értesült, mint egy diplomata és csaknem annyira titoktartó is, fecsegte a szomszédságnak, hogy annyira fukar a két öreg, hogy az asszony nem is főz, hanem a házukban levő korosmában vásárolt kenyérmadékokból tengődnek, melyhez csak sátoros ünnepnapon vesznek valami hulladékot a hentesboltból.

Egy nagy ünnepen az asszony a misére tipgett, (nagyon ájtatos, istenfélő teremtés különben), az ember egyedül maradt otthon és ügyvédje látogatását várta. Aki holmi csekély pénzösszeeggel számolt el. Tizenöt-huszezer forint lehetett. Kézpénzben. Ropogós ezresekben. Az öreg csak a bankjegyet ismerte el igazi pénznek. Remegő örömmel kaparta össze és rejtette el a hatalmas összeget, — mint az ügyvéd mesélte — ezer foltoz, évtizedek viharát átélő köntöse alá. Esedezve könyörgött a fiskálisnak, hogy ne szóljon a fele égének. Hadd édeleghessen — legalább pár napig egyedül, zavartalan gyönyörrel — drága kinosével.

Az ügyvéd távozása után a kiállott boldog izgalom rettenetesen — megéheztette. Pedig felesége elvitte magával a konyhakücsöt és így

nem juthatott az ott felhalmozott kenyérdarabkához.

A hogy éhesen döngött a szűk, kis piszkos udvaron, látja, hogy a vendéglős szolgálója levesben főtt zöldséget s egyéb ételmaradékot tesz ki egy cseréptányéron az ajtó elé és nyájas szóval invitálja hozzá a ház elismert kedveltjét: a nagy fekete macskát. De a kandur nem mutatkozott. Ugy látszik, ünnepi peccenyére vadász a — padláson. A leány mérgesen visszamegy a lakásba és a hulladékos tálat ott hagyja a földön.

A „háziur“ fürkészve körülnéz, (csak az ablak felé nem, ahol megbújva lesi a borbély és csacska nyelvű életépárja), s lassu, kuszó lépéssel megindul a tányér felé. Vágytól remegve, sóváron nyúl az ételmaradék közé horgas ujjával és tömi, habzsolja a nem embernek való ételt, egész vagyonnal az ige alatt — ez a boldogtalan „szegény gazdag!“

Közben kevélyen és büszkén megjelenik a hulladék jogos tulajdonosa: a szép, karcsu testű, koromfekete bundájú macska.

Kinyújtja hosszán, apró párdacra emlékeztető nemes természetét, haragosan borzolja hatalmas bajuszát, meggörbíti selymes hátát, izzó parázsra gyulad malakitszeme és — támadó ugrásra készül a bitórló ellen.

Az öreg reszkető kézzel húzza maga elé az

ételes cserepet s mindkét, csontváza aszott karját védőleg terjeszti föléje.

A macska megáll. Mélyszéges megvetéssel néz a szerencsétlennel pillanatig farkasszemet. Azután csendes utálattal megfordul és kevély, igazi miniatúr-tigrishez méltó lassu, királyi léptekkel távozik el a hozzá méltatlan küzdelem teréről.

Szereltem a vidéken.

Az elmúlt nyár egyik forró augusztusi délutánján sétálgattam a fürdői park elhagyatott zugában, ahol minél kevesebb volt az ember és annál több a gyönyörű, suhogó, zöld köntösben pompázó faóriás. A nap már nyugvóra szállt. De így, kihunyóban is volt még ereje ő királyi felségének, hogy pompás aranykarperecekkel ruházza föl a barna törzsű fák sudár derekát. Mintha a szerelmes Fáraó övezné az egyiptomi szép királyleány karcsu testére rubinszemű, vert aranykigyóból formált övét.

A közelben sarjút kaszáltak a réten izmos karu oláh legények és dévajul incoelkedtek a segédkező katrincás, fehér ingvállas, feketehajú és osirtalan szemű fátákkal. Óriási szarvasbogár-agastyánok ágaskodtak komoly nyugalommal az úmentén és tértek ki a meggondolatlan biztonsággal nyújtózó csigaóriának. A szomszédos ország-uton kenetlen szakácsikorgás váltakozott a haza-

tekintettel, hogy némi forgalom a másik hidon is lesz, hozzávetőleg évi 35.000 koronával vélem számbavehetőnek, a gyalogosokét pedig, tekintettel arra, hogy szintén két hídról van szó és hogy Újrad község fejtődsénél fogva ez a forgalom a kulthoz képest minden esetben nagyobb lesz, 2.500.000 gyalogos helyett 2.750.000 gyalogost véve számításba 3 fillér vámdíjtétel mellett, 82.500 koronával tartom számíthatónak. Ehhez képest tehát 117.500 korona a valószínűséggel számításba vehető vámbevétel.

(Az állam segítsége.)

A fennebbi számítások összevetésének eredménye az, hogy az évi hiány mintegy 22.500 korona körül mozognak. Ezt a hiányt a többször hivatkozott szerződés értelmében a vámdíj tételek emelése útján kellene kiküszöbölni, ezt azonban a közforgalom és közlekedés szempontjaitól és másrészt szociális tekintetektől is megengedhetőnek és keresztül vihetőnek nem tartván — a kölcsön évi annuitásainak és a hidak kezelési és fenntartási költségeinek a vám jövedeleméből nem fedezhető részét — az alábbi kikötések mellett — tárcám terhére elvállalom, illetőleg a mindenkori hiánynak fedezése céljából a város kérelméhez képest — az ott felhozott indokok alapján — a városnak a kölcsön törlesztésének idejére, azaz 65 éven át, legfeljebb 30.000 koronáig terjedhető évi államsegélyt engedélyezzek, abban a feltétellel, hogy a törvényhozás az a célra szolgáló államköltségvetési hitelt mindenkor rendelkezésemre fogja bocsátani.

A fent előadottak szerint ugyan a hiány csak mintegy 22.500 koronát tenne ki, de mivel egyrészt a várost, tekintettel arra, hogy a számítások csak valószínűségeen alakulnak, pénzügyi zavaroknak kitenni nem kívánom, az esetleg nyújtandó évi államsegélyt 30.000 koronáig terjedőleg állapítottam meg.

(A segély feltételei.)

A fentiekhez képest az államsegély engedélyezését, illetve az évi segélyösszegek folyósítását az alábbi feltételekhez kötöm: Az évi segélyösszegnek számszerű megállapítása és folyósítása csak a vámbevételről és kiadásokról szóló, az illető évre vonatkozó szárazzámadás hozzávaló felterjesztése és itteni átvizsgálása után fog eszközöltetni. Ennélfogva ez a szárazzámadás nemcsak mint az engedély okirat II. részének négy pontjában megkivántatik, a magyar kir. belügyminiszter urhoz, de hozzám is becsutatóndó. A város közönségének mindazon közgyűlési határozatait, amelyekkel vámmenteségeket önként ad. (i. az 1890. I. t. cikk 99. §-ának 21. pontját) vagy amelyek általánosan a hidvám jövedelmét és az

abból fedezendő kiadásokat érintik — jóváhagyásom eszközölése végett — hozzám felterjesztendőek lesznek és csak ennek elnyerése esetén lesznek foganatba vehetőek. A vámszedési jog engedélyezésére vonatkozó elhatározásomat, engedély okiratot, amelynek az állam hivatalos lapjában leendő közzététele iránt egyidejűleg rendelkeztem, azal küldöm le, hogy az engedély okirat az 1890. évi I. t. cikk 86. §-a értelmében a törvényhatóság területén a legáltalánosabb módon kihirdetendő.

(Egyébb rendeletek.)

Amint az imént említett engedély okirattól kitűnik, abban a vámtárgyat nem írtam körül, mivel ez csak akkor lesz eszközölhető, amikor a város közönsége az állami közuti átkelési szakasznak közvetvám tárgygyá való minősítése iránt beadandó kérelme kapcsán úgy a közvetvám tárgygyá teendő, azonban levő közutszakaszra, mint a hidakra vonatkozó helyszínrázkokat és műszaki leírásokat idevágó határozata kíséretében elém fogja terjeszteni.

Ugyancsak az imént említett engedély okirattól megállapíthatólag a vámbárókat tartalmazó jegyzetek beszerzése és a bárcajegyek kiszolgáltatása tekintetében immár csaknem országsszerűen sikeresen fennálló gyakorlatnak érvényesítését a jelen esetben is pontos forgalmi adatok gyűjtésére vége a város közönségének köteletségévé tettem.

Hogy pedig a forgalom a beszerzett adatokból megbízható következtetés legyen vonható, a vámdíj szabályzat érvényességének időtartamát négy évben állapítottam meg.

Megjegyzem, hogy mihielyt mind a két hid forgalmára nézve 3 évi adat rendelkezésemre fog állni, kötelessége lesz a város közönségének a vámdíj szabályzat újabb, esetleg végleges megállapítását törvényszerűen kérelmezni.

A miniszter egyúttal jóváhagyta a vámdíj szabályzat többi tételeit is és elrendelte, hogy azokat a város hirdetmény útján tegye közzé.

A tanács a hidak forgalmának megnyitásával még nem foglalkozott, mert ezt a miniszteri leirat megérkezése előtt nem is tehetette.

Mint értesülünk, az Erzsébet királyné hidját a vásár után, a Károlyi Gyula-hidat december elsőjén adják át a forgalomnak.

térő csorda elnyújtott érzelmnyilvánításával. A levegőben a lekaszált széna üde szaga keveredett valami furcsa, selyemhernyókra emlékeztető illattal. Minden olyan békés, nyugalmas és — unalmas volt. De, úgy látszik, az a fiatal pár ott a fürdői parkkal határos villakerében épséggel nem unatkozik.

Ott ülnek egy óriási vörös napernyő alatt és buzgón diskurálnak.

A leány hófehér köntösben volt, hamvasszőke haja Gretchen-frizurában csavarva szép fejére. Az arca édes és színes, mint a falusi leányoké. Bájos, ártatlan mosolylyal ült a nádból fonott és farka, himzett párnákkal diszitett kényelmes kerti széken. Es piros, üde ajka folyton csacsogott, csevegett valamit.

Hibetőleg igen érdekes dolgot, mert a partnere (csak a széles, világos nyári dresszbe bujtott vállát, meg a gesztenyeszínű hajerdővel fedett tarkóját láthattam), teljes lélekkel figyelte. Még a háta is belegörbült, a feje is előre hajolt a nagy érdeklődés közben.

Istenem! Milyen bájos kép ez! — gondoltam magamban. — Ez a kis leány olyan ártatlan, olyan fehér, olyan tiszta. A fiu is bizonyosan derék leányke. És szeretik egymást ebben a gyönyörű környezetben. A természet is örvendezve szolgál szépséges keretül nekik, — a szép szerelmeseknek.

Ellenállhatatlan vágy kényszerített, hogy felé-

jük közeledjem. Hallani akartam legalább pár szavát azoknak az édes csacsiságoknak, semmisségeknek, a mit ezek itt ketten beszélnek. Lassan és indiszkréten közeledtem feléjük a sűrű bokrok árnyékában. Közben arról gondolkodtam, hogy hiába, igazi, tiszta, romlatlan szerelmet csak a vidéken lehet találni...

De hiszen ezek nem csevegnek édes, boldog számátságokat, ezek — énekelnek! A kis Gretchen tele tündével fujta, a fiu meg mély baritonjával — kontrázott neki.

És mit fujtak? Először „Az én babám egy szerecsen“-t, azután sorra került a „Lövinger“, majd utána a „Szabad-e bemenni, szabad-e bemenni már?“ ... És végig az orfeumi nóták legszabadosabb szövegű találmányai. S az a bájos, fiatal teremtes egész odaadással, lelkesedéssel dalolta őket.

Közben aztán szünetet tartottak, s akkor a kis „ártatlanság“ így felegetett:

— Ha Pestre megyünk, mindig elvisz a néni az orfeumba. Nem hagyok neki békét. Sajnos, a legpikánsabbikban még nem voltam. Azt mondta a néni, hogy menjek férjhez előbb. Nem értem, hogy miért kell ahhoz férj? De ha kell, akkor hamar férjhezmegyek, hogy oda is elmehessek...

Nesztelenül eltávoztam. Többé már nem voltam kíváncsi rá, hogy milyen a szerelem — a vidéken.

Ambrózy báró a husdrágaság orvosszereiről.

(A temesi gazda-elnök cikke. — A drágaság oka. — Nyulat tenyészünk! — Százezer korona a sertés-szerűmra. — Gazda-hang a szerb határ megnyitása mellett.)

Arad, november 2.

Ambrózy Béla báró, a temesvármegyei gazdasági egyesület elnöke egy temesvári lap élén cikket ír a drágaságról és annak orvosszereiről.

„A marhahús árának emelkedése — írja a többiek között, — természetes következménye annak, hogy marha-állományunk, az aszályos esztendők folytán, harmincöt százalékkal csökkent. Hozzájárult még az is, hogy az idén a szőlő- és körömfajás vehemensen fellépett és nagy pusztítást tesz marha-állományunkban. Temesgyarmathán például alig mulik el nap, hogy 4—5 drb. jószág ne pusztulna el. Nem csoda ennél fogva, ha a termelő az egészséges jószágért többet kér, mint normális viszonyok között. Egyébiránt a kereskedelmi viszonyok olyanok, hogy egy kifogástalan szarvasmarháért valószálgal árverést rendeznek a vevők és ezzel mesterségesen is emelik az árakat.“

Ambrózy báró igazat ad a miniszterelnöknek abban, hogy nálunk kizárólag egyes husnemekre szorítkozik a husfogyasztás és ez növeli azok árát. Ennek egyik ellenszeréül Ambrózy a nyul tenyésztést ajánlja. „Franciaországban — ugymond — nincs husmizéria, mert ott sok millió lapin szolgáltatja a szegényebb osztálynak a pésznyét és a bourgeois is örömmel eszi tápláló húsát. A hetvenes években huzamosabb ideig Franciaországtól tartózkodván, több törzslapint hoztam onnan haza a normandi geran- és a belier fajokból, melyeket a belga Schon-rendszer szerint ketrecekben elhelyezett fiastatókban neveltem. Legyőzve az aklimatizációnak első nehézségeit, behoztam nyulaimat a Temesvározt rendezett gazdasági egyesületi kiállításra. Kiténtésekben, elismerésekben bőségesen részesültem, de a nyulak nem kelletek senkinek sem. Milyen áldás lenne most, ha hetenként 2—3000 lapint hoznának be a vidéki gazdák a temesvári piacra.“

Megszívlelendő, amit Ambrózy báró a sertés árak drágaságának ellensúlyozására ajánl:

„Szükségesnek tartom, hogy a földművelésügyi minisztérium állami díjat tűzzön ki oly szerum felfedezésére, mely gyógyítja a sertésvész. Egy százezer koronás nagy díj — mely érdemessé tenné a tudományos kutatást — bizonyára eredményre vezetne. Hiszen már eddig is csodák történtek a felfedezések világában és ezért bizonyára a sertésvész fertőzését is meg fogják gátolni tudni.“

Végül azonban is, a gazdák elnöke s a mezőgazdaság kiváló szakembere — a szerb határ megnyitását tartja szükségesnek, a következőkben:

„Óhajtanódnak tartanám továbbá, hogy addig is, míg jószágállományunk fel nem szaporodik, ideiglenesen Szerbiából, vagy Romániából engedjünk be szarvasmarhát és sertést a vágóhidakra, mert a mostani helyzetből nincs haszna sem a termelőnek, akinek eladó jószágja nincsen, sem a mészárosnak, aki még drága pénzen sem kaphat jószágot.“

Ebből az importból nekünk, gazdáknak nem volna kárunk, mert közben felszaporíthatnók megcsappant marha-állományunkat, még pedig kiválasztott egészséges tenyészanyaggal, amivel lassan, de biztosan pótolhatnánk az el-

vesztett anyagot és újból elláthatnánk nemcsak hazánkat, de a külföldet is olcsóbb hussal.

A miniszterelnök úr a főváros küldöttségéhez intézett beszédében utalt szokra a nehézségekre, amelyek egyelőre útját állják a jelzett intézkedésnek. Azt hiszem, a kormánynak nem lehet sürgősebb feladata, mint elhárítani ezeket a nehézségeket, hogy megszűnjön a kellemetlen rekriminációk, megkönnyíthessék a megélhetés és föllendíthessék hanyatló állattenyésztésünk.

Botrány a fähringi vasutállomáson

— Gyorsvonatról lemaradt utasok. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 2.

Az osztrák-magyar határon, Fähring állomáson nagy botrány történt vasárnap reggel. Egy fiatal forgalmi gyakornok ügyetlensége következtében a gráci gyorsvonat igen sok utasa lemaradt a vonatról, amiből igen nagy kellemetlenségek keletkeztek.

A Gráciból reggel 5 óra 40 perckor induló vonat utasai a fähringi állomáson szoktak reggelizni, miután ott a vonat tíz percig áll. Vasárnap is így történt.

— Fähring tíz perc! — kiáltotta a kalauz, mikor a vonat az állomásra ért. Az utasok azonnal leugráltak a vonatról és az állomási vendéglőbe siettek. Nyolc perc múlva aztán felhangzott a kapuz szava.

— Budapest felé beszállani!

Az utasok azonnal kimentek az étteremből, de a budapesti gyorsvonat legnagyobb meglepetésükre már nem volt az állomáson. Hamarosan megúdták a meglepődött utasok azt is, hogy a vonat már hat perccel előbb elhagyta az állomást. A megrémült utasok, akik többnyire kiskabátban, sőt kalap nélkül szálltak le reggelizni, nem tulva mi történt, az állomásfőnökhöz rohantak felvilágosításért. Itt aztán kiderült, hogy az állomáson egy fiatal gyakornok teljesített szolgálatot és az a vonatot nyolc perccel előbb elindította, mint a hogy a menetrendben elő van írva.

Erre azután nagy felfordulás keletkezett. Az utasok rátámadtak az állomásfőnökre, mert több utasnak felesége, gyermeke volt a vonaton pénz és jegy nélkül. Sürgönyözni akartak hozzátartozóiknak, de az állomásfőnök kijelentette, hogy vasárnap a sürgönyhivatal zárva van és a táviratokat nem továbbítják. Nagy könyörgésre aztán mégis megengedte, hogy az utasok Szombathelyre sürgönyözhessekn hozzá tartozóiknak.

A forgalmi gyakornok, aki úgy látszik nagyon biztosnak érezte magát a dolgában, egyáltalában nem vette lőkére a dolgot, sőt mikor a késésért kérdőre vonták, így szólt:

— A magyarokért nem nagy kár!

A lemaradt utasok kénytelenek voltak késő délután, amíg az első személyvonat megérkezett, az állomáson dideregni. Ezalatt a gyorsvonaton szintén kinos jelenetek játszódtak le. A kalauz kérte a jegyeket az utasoktól, akiknek egy része persze nem tudta átadni, mert a lemaradtaknál marad ak.

A kellemetlen botrányt tetézte még az is, hogy a dringend feladott sürgönyöket Szombathelyen nem kézbesítették, amint hogy a Körmenten feladott táviratokat se hordták ki Fähringben.

A lemaradt utasok elhatározták, hogy a vasut ellen kártérítési pert indítanak. A botrány ügyében egyébiránt úgy a hatóság, mint a vasutigazgatóság részéről megindult a vizsgálát.

A készfizetési megegyezés titkaiból

— Miben állapodtak meg a miniszterek? —

(Az Aradi Közlöny bécsi tudósítójától.)

Arad, november 2.

Az országgyűlés megajítása alkalmával a király — mint emlékeztető — a trónbeszédben annak az óhajának adott kifejezést, hogy a készfizetések kérdését a bankszabadság megbeszárításával együttesen szabályozzák. Ezzel a magyar kormány oly álláspontot foglalt el, mely az osztrák kormánnyal való legutóbbi kiegyezés alkalmával létesült megállapodástól lényegesen eltér.

A két kormány volt elnökei — Beck br. és Wekerle nyilatkozatai szerint — ugyanis akként egyeztek meg, hogy a készfizetések felvételének kérdése és a bankszabadság nem állanak egymással szükségképpen összefüggésben és hogy a bankkérdés megoldásának esete, továbbá ha a nemzetközi pénzügyi viszonyok normális állapotok állanak be a két országgyűlés elé a készfizetések felvételére vonatkozó törvényjavaslatot fognak terjeszteni. Az első engedmény tehát, melyet az osztrák kormány a magyar minisztérium álláspontjának tetje mostani tárgyalások alkalmával, az, hogy elejtették azt a megállapodást, hogy a készfizetések felvétele csak a nemzetközi pénzügyi megszárulás után történjék meg. Habár jelenleg a nemzetközi pénzügyi viszonyok éppen nem uralkodnak normális állapotok, a két kormány mégis tárgyal a készfizetések kérdéséről, összefüggésben a bankszabadság megajításával.

Az 1899. évi bankszabadság a bank és a két állam értékpapírájának viszonyát a 83. szakaszban szabályozza, mely szerint a jegybank köteles a bankjegyeket törvényes érepenzre beváltani. Ezt a kötelezettséget azután ideiglenesen hatályon kívül helyezte a 111. szakasz azon rendelkezése, hogy mindaddig, amíg a két államban a papírpénznek kényszerárfolyama van, a bank csak jogosítva van a bankjegyekért érepenzt adni, de erre nem köteles. A 111. szakasz helyébe lépő rendelkezések formulázása volt egyik legfőbb tárgya a két kormány tanácskozásainak; ugyancsak kétségtelen, hogy a tárgyalások fontos anyaga az a határ is, amikorra az egyelőre felfüggesztett 83. szakasz hatályba lépjen, illetve a hatálybalépés előkészíthetőség. A két kormány tanácskozásainak ezen szükségképpen keretei között a megegyezés tartalmáról ma már a következő állapítható meg teljes bizonyossággal:

A kompromisszum.

Egészen bizonyos, hogy a két kormány nem állapodott meg egy határozott időpontban a készfizetések felvétele tekintetében.

Egészen bizonyos, hogy a S.éll-Körber-féle 1903. évi megegyezést, mely szerint a készfizetések felvétele határnapjának megállapítása a két kormány rendelkezési jogkörébe utaltatott, nem újították meg.

Egészen bizonyos továbbá, hogy a két parlament újabb határozata lesz szükséges a készfizetések felvétele napjának meghatározásához.

Rendkívül valószínű továbbá, hogy az osztrák kormány hajlandónak mutatkozott arra, hogy az osztrák parlamentnek bizonyos rendelkezéseket fog jóváhagyás végett beterjeszteni, valószínűleg magában a bankaktában, amelyek átmeneti állapotot létesítenek a készfizetések biztosítása és azok felvétele között.

Teljesen elcsúsz a bankszabadság 111. § a, mely a papírpénz kényszerárfolyamáról szól, mert papírpénz egyáltalán nincs már forgalomban.

Ebből az következnék, hogy a 83. szakasz, melyet a 111. szakasz helyezett hatályon kívül, önmagától ismét érvénybe lép és a bank már most köteles volna a bankjegyeket törvényes érepenzt adni. Ezt azonban a bank mindaddig meg nem teheti, míg nincs megoldva az a kérdés, hogy mi történjék a 10 és 20 koronás bankjegyekkel. Mert ha ezeket a bankjegyeket a most érvényben lévő törvényes rendelkezés értelmében a készfizetések felvételkor bevonnák, úgy a bank több mint 800 millió koronát veszítené érekeszetéből és a forgalomban maradó többi bankjegyhez az érefedezet oly gyenge volna, hogy a készfizetések felvétele nem volna tenészes.

Ebből az következik, hogy meg kell változtatni a bankszabadság és valutatörvény azon rendelkezéseit, melyek a 10 és 20 koronás bankjegyek bevonásáról intézkednek, akként, hogy ezen bankjegyek továbbra is forgalomban maradjanak. Azt azonban még nem lehet tudni, hogy ezen rendelkezéseket már most, a készfizetések biztosításáról szóló tervezetben, vagy csak később, a készfizetések felvételkor fogják megváltoztatni. Annyi azonban bizonyos, hogy megváltoztatásuk elkerülhetetlenül szükséges.

Ebből a képből nyilvánvaló, hogy a két kormány megegyezésének alapja a jövőre bankszabadság. Ott kell megalapozni a készfizetések technikáját. A megegyezésben tisztán és világosan meg kell állapítani, hogy milyen kötelezettségeket vállal magára a bank a készfizetések fenntartására vonatkozólag és milyen törvényes rendelkezések lépnek a bankszabadság azon szakaszai helyébe, melyek a készfizetések felvétele folytán elavultak.

Popovics bankkormányzó a megegyezésről.

Budapestről jelentik: Popovics Sándor, az osztrák-magyar bank kormányzója, a készfizetések dolgában egy újságíró előtt a következő kijelentéseket tette:

— Én a helyzetről nem nyilatkozhatom. Nem akarok idő előtt olyat mondani, ami félreértésre adhatna okot. E hét végén befejezést nyer a nagy krízis, amely évek óta húzódik. Olyan befejezést, amely ki fogja elégíteni Magyarország és Ausztria jogi kívánságait. Legkésőbb szombaton megszövegezi az osztrák és magyar miniszterelnök a bankválság befejezésének formuláját, úgy, hogy vasárnap a kettős monarchia politikusi és népe megtudja, milyen biztos alapon sikerült a békét megteremteni. Nem tagadhatom, hogy az osztrák-magyar bank, amelynek kormányzója én vagyok, a krízis előterébe lépett. Remélem, hogy sikerül a békét megteremteni, ami eddig sem az osztrák és magyar miniszterelnököknek, sem a pénzügyminisztereknek nem sikerült. Az évek óta vajdó válságot az osztrák-magyar bank a héten befejezi. A két kormány valószínűleg már szombaton megszövegezheti az erről szóló közös kommunikét, amely meglepetést kelthet ugyan, de csodálást senkinek se fog okozni. A kedélyek lecsillapodhatnak és a politikusok más kérdésre térhetnek át. Az osztrák-magyar bank sem Ausztria, sem Magyarország szolgálatában nem áll. A bank a monarchiát szolgálja, pénzügyeit védi és mint intézmény, semleges. A monarchia érdeke, hogy az osztrák-magyar bank tanácsosai szolgáljon az osztrák és magyar pénzügyminiszternek, mert egyedül a közös bank tudja, mi tudós, vagy káros. Nem lehetetlen, hogy ma, vagy holnap a királyhoz megyek audienciára, aki a válság megoldásában a végső szót akarja megadni. Szombaton különben minden nyilvánosságra kerül,

addig pedig hallgatók, nehogy félreértésre adják okot.

Jelentés a királynak.

Bécsből jelentik: Bienert báró osztrák miniszterelnök ma délelőtt tizenegy órakor külön kihallgatáson jelent meg az uralkodónál, hogy jelentést tegyen a készítetések felvétele körül végbement tárgyalásokról. A két miniszterelnök még hétfőn este a kabinetiroda utján referált a királynak, ma pedig Bienert báró abban a helyzetben volt, hogy a jegybank vezetésével megkezdett tárgyalásokról is tájékoztathatta az uralkodót. A kihallgatás teljes egy óra hosszat tartott.

A szakreferensek tárgyalása.

Budapestről jelentik: Pap Elek és Tleszky János államtitkárok holnap délelőtt Bécsbe utaznak, délután pedig megkezdik a tárgyalást az osztrák szakreferensekkel. A tanácskozás befejeztével pedig az osztrák-magyar bank vezetésével fognak tárgyalásba bocsátkozni.

Portugál szerzetesek Somogyban.

(Esterházy herceg nem ad helyet nekik.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

A fővárosi sajtóban néhány nappal ezelőtt híre kelt, hogy a Portugáliából kiűzött szerzetesek Magyarországon szándékoznak letelepedni s hogy Tomcsányi jezsuita páter sikerrel intervegniált volna a portugál papok érdekében a leggazdagabb magyar földesurnál, Esterházy Miklós hercegnél. A lapok híradása szerint a herceg somogyi birtokán hatalmas darab földet engedne át a számtuzott szerzeteseknek, ahol klastromot fognak építeni s bortermeléssel, pincegazdasággal foglalkoznak s ha majd valahogyan magyarul is megtanulnak, a legtöbb kegyurasági plébániára portugál szerzeteseket fog beültetni a kegyelmes herceg.

A legilletékesebb helyről most kijelentik, hogy a portugál papok Somogyban való letelepedésének és Esterházy herceg nagylelkűségének híre nem felel meg a valóságnak. Esterházy herceg sem nem ígért, sem nem adott birtokán a portugál barátoknak helyet; a herceg különben sem klerikális érzelmű annyira, hogy birtokokat adományozzon egy idegen nációnak elűzött papjainak. Ami pedig kegyurasági plébániáknak portugál szerzetesekkel való betöltését illeti, ez sem egyéb kalandos mesénél, mert plébánosokká c. upán azok a papok nevezhetők ki, akik föl vannak véve azon egyházmegyébe, a melynek főnhatósága alá az illető parókia tartozik. Már pedig sem a veszprémi, sem a pécsi püspökök nem fogják egyházmegyéjük magyar papjainak rovására fölvenni a portugálokat; így kizárt dolog, hogy a bolygó szerzetesek Somogyban valaha parókiahoz, vagy földbirtokhoz jussanak.

Egy hírlapíró egyébként ma kérdést intézett Zimmer József dr. kapcsvári prépost plébánoshoz is, hogy mi igaz a portugál szerzeteseknek Somogyban való letelepedéséről s Esterházy herceg klerikális érzelméről szárnyra kelt hírekről. Zimmer dr. a következőket válaszolta:

— Kizártnak tartom, hogy ő hercege a menekülő portugál szerzeteseknek valamelyik birtokán helyet adna. Ami pedig a 83 kegyuri plébániának portugál szerzetesekkel való betöltését illeti, hát az egyenesen lehetetlen, mert alba az illető püspököknek is van beleszólásuk. Különben is ahhoz az egyházmegyébe való fölvétel volna első sorban is szükséges, már pedig kizárt dolog, hogy a püspökök felvegyék őket.

Híres nótafák.

— Neves cigányok. —

November elsején két magyar muzikus sirhantja fölé emelt megbecsülésének jeléül díszmékletet a magyar társadalom. Fényes gyászünnepségek közepette leplezték le Szegeden a Dankó Pista, Ungvárott pedig Lányi Géza síremlékét. Ezek az események idézik fel a régi világ híres muzikusainak emlékét, akik gyönyörű játékkukkal már ezeket ejtették bámulatba, szinte megbabonázták a hallgatók szívét s azok elragadtatásukban még az ingüket is odaadták volna nekik.

De büszkévé is tette őket a hír, az ünneplés, meg a dícsőség. Lovotha Jánost pl. annyira elkenyestették, hogy mikor muzikálni hívták, így szólt: Én csak királyoknak játszom.

Lovotha már joghallgató korában több hangversenyt adott Bécsben s annyira megosodáltak bámulatosan lágy és érzelmes játékát, hogy törték magukat érte az emberek. Nem is lett prókátor, hanem Protosevich budai szántársulatának a karmestere s négy év múlva, mikor a társulat megbukott, bejárta az egész országot s fényesebb diadalut volt ez, mint a győztes hadvezéreké. Biharit, a híres cigányművészt olyan extázisba hozta, hogy letérdelt elé, a kezét csókolta s így kérte, hogy játsszék még egyet.

Boldogtalan szerelme buskomorrá s a mértéktelen borital élő halottá tette s ötvenhat éves korában sirba vitte. Ő előtte még jobban bálványozták Czinka Pannát, a férfi ruhában játszó primásleányt, akinek nagyatyja Rákóczi fejedelem híres zenésze volt, nagybátyja pedig Rodostóba is elkísérte a fejedelmet s ott halt meg.

Czinka Panna bandája mindig egyenruhában muzikált. Bejárta nemcsak az országot, hanem Lengyelországot és Romániát is, nagy vagyont szerzett s kívánsága szerint 1772-ben fényes egyenruhájában temették el. Koporsójába tette azt a drága Amanti-hegedűt, amelylyel annyiszor megrikkatta vagy fölpezsdítette a közönség szívét.

Fiai szép sírkövet állíttattak neki a sajógömöri temetőben, amelyen a latin vers és felirat két sora így szólt:

Asszony szült engem, de a hirt én szültem e névnek.

Hírem messzire száll, bár e sir befödött.

A németek a magyar Beethovenek nevezték Biharit Jánost, aki a Hét választó fejedelemben, a Belezna-kertben és a Két pisztolyban az egész ország népességét elbűvölte selymesen lágy s tüzes szenvedélytől viharzó játékával. Huszár verbunkesával, Rákóczi és Berossényi című nótáival olyan hatást tudott kelteni, hogy hallgatói egyik percben sirtak, a másikon pedig a lelkesedés mámorában tomboltak.

Mikor József nádor második nejének, Alexandra Pavlowna nagyhercegnének a nővére, Katarina Pavlowna Pestre jött s ünnepélyt adtak a tiszteletére a Margit-szigeten, Biharit játékával olyan bűvöletbe ejtette az előkelő közönséget, hogy nem tudott táncolni, hanem csak játékát figyelte s több ezer pengő hullott a kalapjába. Pénzét azonban mind elkártyázta s mikor 1824-ben Hatvan városában kocsijával feldől és kezét törte, olyan nyomorba jutott, hogy unokájával járt kéregetni egykori bámulóihoz. 1828-ban halt meg s háromszáz cigány zenész levett kalappal kísérték ki a temetőbe.

Az alföldi zenészek királya Boka Károly debreceni cigányprimás volt, ki a szabadosi, szatmári és bihari főuraknak volt a kedvenc muzikusa. Huszonnégy tagú zenekarában vadászkürtös és tárogató is volt. Háza és szőlője volt Debrecenben s mikor 1849. augusztus 2-án az oroszok előzőlték a várost, pompás krenonai hegedűjét és

összes ruháit ellopták. Zichy Ferenc, gróf az orosz hadsereg országos főhadbírója, Paskievics fővezér elé rendelte, hogy muzsikáljon neki.

Boka Károly papucsban jelent meg s oly sziverehatóan játszotta el a „Megvirrad még valaha” kezdetű nótát, hogy füstös képű társai könnyezve kísérték.

Zichy keményen megróttá ezért a nótáért, mire Boka így szólt:

— Méltóságos uram, ha már elvitték a hegedűmet, meg a vagyonomat, hát vigyenek el engemet is.

Nagyon szerette Boka Károlyt Kossuth Lajos is. Amikor Debrecenben lakott, gyönyörű játékával sokszor elűzte homlokáról a gondok felhőt. 1860-ban halt meg s 26 év múlva a debreceni közönség díszes sírkövet állított neki.

A Dunántulnak leghíresebb cigányprimása volt Farkas Miska, 6 már 14 éves korában mint első primás vezette bandáját. A szabadságharcban tábori zenekarvezető volt Klapha hadtestében. 1857-ben az orosz cár előtt is játszott. Kedvenc primása volt a boldogult József főhercegnek. Bejárta Olaszországot, Amerikát, Angliát, Németországot s mindenütt diadalt aratott. Nagypapa, Biharit János emlékére Orpheus nótát szerzett, amelyet országsszerűen játszottak a hatvanas években.

Kiváló cigányprimás volt Benko Ferenc is, akit különösen a hatvanas évek írói kedveltek. De ő beutazta Német- és Franciaországot is, ahol szintén díszeséget szerzett a magyar cigányművészetnek. A hatvanas éveknek azonban a legjelesebb primása Patikárius Ferkó volt, akinek igazi neve Dudás volt s úgy ragadt rá a Patikárius név, hogy egy fehérmegyei földbirtokost, aki kedélybeteg volt, gynyító és szivetrázó játékával kigyógyított kedélybajából.

— Te gyógyítottál meg Ferkó, legyen ezantul Patikárius a neved, mondotta a földesúr. Felesége Boka Károly leánya volt, akit egy hódított meg, hogy éjjeli zenét adott neki s eljátszotta Boka kesergőit. Vőfélyei Vahot Imre és Lisznyay Kálmán voltak.

1867-ben a párisi világkiállítás magyar pavillonjában játszott s többször meghallgatta III. ik Napoleon császár is. Fiatalon, 43 éves korában halt meg.

Kálózdi Jancsi cigányprimás, aki Kálózdról szakadt Londonba, ott az angol királynő első lovas testőrezredének lett a karmestere. A bécsi konzervatóriumban nyerte kiképzését. A szabadságharcban Dembinszky Henrik fővezér tábori zenésze lett, majd bandát alakított s Prilenszky Tade kivitte őket Londonba, ahol egy fél évig játszottak. Később az Alhambra színház vezénylő karmestere lett, majd a kínai császári hadseregnél katonai főkarmesteri állást nyert s később a londoni királyi udvarhoz került, de hallását elvesztette s Pestre jött, ahol Rácz Pali és Berkes zenekarának lett a karmestere.

Ritka szép férfi és jeles zeneszerző volt Rácz Pali, aki a nógrádmegyei Nagygécen született, siheder korában részt vett egy verekezésben, ahol egy falusi nembest megölték s a büntetéstől félve, flosspott katonának; elvitték Olaszországba, ahol cigányzenekart szervezett és őrmester lett.

Egy dúsgazdag olasz polgár leányát megszöktette, nőül vette s harminchat fia született tőle.

Már 48 éves volt, mikor önálló zenekart alakított s mesteri játékának híre bejárta egész Európát. A hatvanas évek jogászfisúsága mellett dalolta ezt a nótát:

A Rácz Pali hegedűje

Vesztett volna az erdőbe.

Hogy ha az ott veszett volna,

Belőlem lump nem lett volna.

Ő szerette a „Lehullott a rezgő nyária levele” kezdetű örökszép nótát dallamát is, amely a legkedveltebb nótája volt a királynénak.

Bizottsági ülés két taggal.

— A város pénzügyei. —

— Az Arad Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2

Nincs olyan városi közgyűlés, melyen legalább tízszer ne keseragnének a városnak pénzügyi helyzete felett, amelyet költségbejítőnek, vigasztalannak, szűgyenletesnek szoktak nevezni. Ez igaz is. Viszont azonban, ha arról van szó, hogy a tisztelt bizottsági tagok tegyenek is valamit a helyzet javítására, akkor távollétükkel tűnnek ki. A pénzügyi bizottság például ma a múlt évi zárószámadást tárgyalta. Ennél kedvezőbb és aktuálisabb időpont nincs az egész esztendőben a városi pénzügyi politika bírálatára, eszmék és ötletek termelésére. Mikor azonban az ülésen két tag jelenik meg, akkor a zárószámadás tárgyalásáról a következő tudósítást írhatják csak az újságok:

A pénzügyi bizottság ma délután ülést tartott, amelyen mindössze két bizottsági tag jelent meg. A bizottság tárgyalás alá vette a múlt esztendői zárószámadást, amelyet anélkül, hogy felolvasták volna, általánosságban és részleteiben elfogadták s azt javasolja a közgyűlésnek, hogy hagyja jóvá s adja meg a felmentvényt a számvevőségnek. A tárgyalás harminec másodpercreig tartott.

Tárgyalta továbbá a bizottság Faragó Béla amaz indítványát, hogy az adót cheque útján lehessen befizetni. A bizottság mellőzte az indítványt, mert Figus Albert kimutatta, hogy ennek csak ott van értelme, mint például Budapesten, ahol több cheque-felvételi állomás van. Abban az esetben azonban, ha a miniszter elhatározná, hogy a külső periferiákon új felvételi állomásokat létesít, akkor időszerű lenne a kérdéssel behatóbban foglalkozni. Mert hiszen ma, ha ez az indítvány életbelépne, az adóhivatal helyett a postán lenne tolongás és a közönségnek ott kellene órákhoz-száig várakoznia. Ehelyett azonban a pénzügyi-bizottság Visy Ferenc főpénztáros indítványára azt javasolja a közgyűlésnek, hogy a fizetési határnapokon két pénztárt állítsanak fel s ilyenkor egy kisegítő tisztviselő kezelje az egyik pénztárt s ezzel megszűnne a torlódás.

A zsigmondházi pusztát, amelyen a vesztőhely is van, a tanács Aradvárosához akarja csatolni, még pedig azért, mert a Marospart ugyanis a város tulajdona és kilátás van arra, hogy ott gyártelepek létesülnek. Az pedig a város elsőrangú érdeke, hogy ezeknek adói ide folyjanak be, s ezért szükséges, hogy a pusztát közigazgatásilag Aradhoz csatolassék. A tanács még is indította ezirányban a tárgyalásokat, s ekkor megtudta, hogy Zsigmondháza községnek négy-ötszáz korona pótdótot jelent a pusztá. Most az a kérdés, hogy a város milyen meg egyezést tud a vármegyével létesíteni, ezt az összeget évenként fizesse-e a községnek, vagy pedig egy összegben váltassa meg. A pénzügyi bizottság azt javasolja, hogy a város egy összegben váltassa meg a pótdótot, s hogy a város ilyen alapon kezdjen új tárgyalást a megyével.

Megírtuk, hogy Aradváros tanítói lakbérük rendezését kérték s hogy ezt a kérelmet a tanács a pénzügyi bizottsághoz utalta. Ma foglalkozott vele a bizottság és elég mosthánbánt el a tanítókkal. A tanítók azt mondják, hogy most egy igazgató 600, egy tanító 500, s egy tanítónő 420 korona lakbért kap, amelyből Aradon megfelelő lakást bérelni nem lehet. A bizottság méltányosnak tartja a kérést, de még sem teljesítheti, mert a főszámvevő kimutatta, hogy ha csak olyan lakbért adnak, mint a X. fizetési osztályba sorozott legkisebb javadalmasu tisztviselők kapnak, azaz 720 koronát, ez

a városra évente 17,440 korona felkiadást jelentene.

Lukácsy Lajos a város pénzügyi viszonyaira való tekintettel nem tartja teljesíthetőnek a tanítók kérését s azt mondja, hogy a tanítók hetven százaléka ugyanis háztulajdonos s amellett Aradon ebben az esztendőben a tulépitkezés következtében lakbéremelkedésről beszélni sem lehet s így nem tartja alkalmasnak az időt a kérdés tárgyalására. Vizer Aladár pártolta a kérelmet, de a bizottság elutasító javaslatot terjeszt a közgyűlés elé.

A bizottság végül javaslatba hozza, hogy az árvapénztár pénzét, úgy mint eddig, a jövőben is helyezték el az összes bankoknál, de azzal a kikötéssel, hogy azok legalább tízszer koronát tartoznak felmondás nélkül azonnal kifizetni.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Rozmarin néni, vigjáték. A) bérlet.
Péntek: Az orvosok, színmű. Bemutató előadás. B) bérlet.
Szombat: Az orvosok, színmű. C) bérlet.

Rákosi Jenő fordítja Shakespeare műveit.

*

Budapesten Harsányi Zsolt és Incze Sándor szerkesztésében *Színházi Hét* címmel ötle-tes, pompás, érdekes hetilap jelent meg, amelynek első száma Rákosi Jenőről közöl érdekes dolgokat. A cikkelyt itt adjuk:

Rákosi íróasztaláról.

A Nemzeti Színház megtartotta az Endre és Johanna reprizét. Nagy siker volt, amit különben nem is kell külön emlegetni. Az érdekes repriz alkalmából felkerestük Rákosi Jenőt, hogy elkérjük az areképét és az autogramját és egyéimást megkérdezzük tőle. A magyar újságírás koronázatlan fejedelme — hogy is lehetett volna másként találni — az íróasztalánál ült és dolgozott. A beszélgetés folyamán megkérdeztük, hogy most mit dolgozik és körülbelül a következő érdekes választ kaptuk:

— Kifelé nem igen dolgozom most már. Átengedtem a teret a fiataloknak. Én dolgozom a magam öröme, a nyilvánosság kizárásával.

— Többnyire fordítok mostanában. Hogy hogyan kaptam kedvet a fordításhoz, annak története van. Véletlenül, nem emlékszem már, hogyan, a kezembe került a Walkür szövegkönyve. Ennek a Wagner-operának a német szövegét maga a zeneszerző írta. De a magyar fordítás, a Csiky Gergelyé, most már teljesen ősi és élvezhető. Nekifogtam és lefordítottam. Már készen is van a Walkür modern magyar librettója a fiókomban.

— A nyáron a Balatonnál nyaraltam az unokáimmal, a Beöthy Laci gyerekeivel. Sokat játszottam és diskuráltam a lurkókkal, többek között apróra megvitattuk együtt a kitűnő Huckleberry fiút. A gyerekek jól ismerték és nagyon szerették Mark Twain könyvét. De beszélgetés közben valami szeget ütött a fejembe. Szóval tettem egyes részleteket s kitűnt, hogy a gyerekek ezekre nem emlékeznek. Mivel én az angol eredetit olvastam, azt következtettem, hogy a magyar fordítás hiányos. A két szöveg összehasonlítása igazolta is ezt a feltevést. Nekifogtam tehát a teljes magyar Huckleberryfordításnak.

— Lassan kedvet kaptam a fordításhoz és most már alaposan nekiáltam. Shakespearefordításokon dolgozom. Fordítom a vigjátékokat és a Henrik-ciklust. Sok készen is van már.

A beszélgetésnek tehát érdekes tanulsága van, amely irodalmi újságnak is nagyon érdekes: Rákosi Jenő Shakespeare-t fordítja. Ami nem kis jelentőségű dolog. Tolla dolgozó ember abból él, hogy jól tud magyarul. Rákosi Jenő is nagy részben ezzel csinálta meg a maga szédületes karrierjét. És mindenesetre megnyugtató, ha az ő keze alatt tudjuk a Shakespeare fordítás munkáját. Az eléggé árva magyar Shakespeare nagy értékű nyereségét jelenti az a pár szó, amelyet Rákosi Jenő az íróasztala titkaiból elárult.

* Csányi Mátyás elszereződött. Az aradi színház egyik kiváló tagja, Csányi Mátyás karmester 1911. év szeptember elsején megváltik állásától és a pécsi színházban fogja betölteni a karmesteri széket. Csányi távozásával veszteség éri az aradi színházat, mert készségével, ambíciójával, erős akaratával nívósá tette azokat az előadásokat, amelyeket dirigált. A pécsi direktor olyan gázsit, s olyan munkafeltételt kínált Csányinak, amely ugy anyagi szempontból, mint művészi becsapódást illetőleg kielégítette s alá írta a szerződést.

* Az első hangverseny-estély. Az aradi téli hangversenyek sorozatát november 20-ikán egy minden tekintetben művészies és magas színvonalon álló hangverseny nyitja meg. Weiss Leó hangverseny-rendező irodájának sikerült egy fellépésre megnyerni Schmid Olga énekművésznőt, aki színpadi sikerei után most Magyarországra érkezett, hogy Budapesten és Aradon egy-egy hangversenyt tartson. A művésznő, aki kiváló sikereivel a világ legnagyobb művésznői közé emelkedett fel, a világ minden nagyobb városában tartott már hangversenyeket és mindenütt oly osztatlan sikert és diadort aratott, hogy neve méltán sorakozhatik az ének legnagyobb mestereinek a neve mellé. Schmid Olga Magyarországon is jól ismerik. A fővárosban már több ízben hangversenyezett és a sajtó minden alkalomkor a bámulat és az elragadtatás hangján nyilatkozott a művésznő kiváló énektudásáról, hanganyagáról és előadó képességéről. Schmid Olganak hangja erősen csengő és kellemes, játékát pedig az öntudatos izlés és finomság jellemzi. Ennek a kiváló művésznőnek előadásában lesz alkalma gyönyörködni november 20-ikán az aradi közönségnek. Jegyek az előadásra már most válthatók Weiss Leó hangverseny-irodájában.

* Rozmarin néni. *Vajda Ernő* nagysikerű vígjátéka, a *Rozmarin néni*, amelyet Aradon mindig a közönség élénk érdeklődése mellett játszottak, holnap ismét műsoron van. A főszerepök most is a következők: Follis uzsna, Vendrey Vilma, Várnay, Baregi, Hestai, Polgár és Delli.

* A Nyugat november 1-én megjelent számában kezdi közölni Bán Ferenc *"Szerdától szombathig"* című regényét. A kitűnő novelláival már is ismertté vált nagytehetségű írónak ez az első regénye, melyben egy serdülő diák világboldogító ábrándjait és ébredő szerelmi életének vívódásait finom mélységbe világító analízissel írja meg. A *Nyugat*, *Ignotus*, *Osvát Ernő* és *Fenyő Miksa* szerkesztésében megjelent kitűnő modern folyóirat november 1. száma igen változatos és rendkívül gazdag tartalma: Ambrus Zoltán: H. v. si Speidelről. Hestai Jenő: Dal. Karinthy Frigyes: Konyak (Novella). Szép Ernő: Egy régi szökhöz. (Vers) Halász Imre: Egy leányt nemzedék (Nagydiák közlemény). Andrássy Gyula aró III. László: Versek. Bán Ferenc: Szerdától — szombathig. (Regény I.) B. int Aladar: Csavargás közben. B. bits Mihály: Mese a Dekanatonból. Felek Gy. G. Parisi utcán. Pákh Albert Gy. lalhoz írt leveleiből. Koz. Kuncz Aladár. Folyóirat: Lukács György: A lélek és a forma. (B. bits Mihály.) Henri Bataille: A Balga szűz. (Ignotus.) M. jegyzések a tanármozgalomhoz. (Kuncz Aladár) Népművészet. (Len-

gyel Géza.) Baudelaire un bon poète de second ordre. (Tóth Árpád.) Palágyi: A Hesperidák kertje. (Peterdi István.) Andrejff Leonid. (Oláh Gábor.) Waldbauer Kerpely vonósnyéves. (Kunecz Aladár.) Wedekind: Die Zensur. Der Liebestrank. (Lengyel Menyhért.) A Nyugat előfizetési ára egész évre 20 korona, félévre 10 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Méréleg utca 9. Mutatványszámot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

* Az orvosok. Érdekes, eseményszámba menő premier lesz pönteken az aradi színházban. Bernhard Shawnak, a világíró angol írónak egyik legkiválóbb alkotását. Az orvosok-at mutatják be. A színtársulat nagy ambícióval készült a premierre s előreláthatólag óriási sikere is lesz a darabnak, amelyet eddig hét európai nyelvre fordítottak le. A rendezés nehéz munkáját Keszler Ede végzi. A főszereplők a következők: H. Harmath Józsa, Follinuszné, Sütő Mancsi, Beragi, Várnay, Keszler, Heltai, Polgár, Delli és Vass.

* A házi tücsök. Goldmarek Károly világíró alkotása, A házi tücsök legközelebb színpadra kerül az aradi színházban. Az énekes személyzet negyben készült a kiváló komponista remekművének előadására.

* Épizódok VII. Edwárd életéből. Amit a mesék világa is csak mint fantasztikus képtelenséget produkált, hogy valaki holta után is, az élet teljében jelenjék meg, azt megoldotta a század egyik legesodáltságosabb találmánya a — mozgófénykép. Elképzelni is lehetetlen meghatöbb látványt, mint mikor régen porladó emberek alakja jelenik meg előttünk élő valóságukban, feledtetve enyészetet, elmúlást. Az Urániaszínház új műsorának egyik szenzációs képe ébreszti bennünk ezeket a gondolatokat. Angliának a tavasszal elhunyt nagy királyának, VII. Edwárdnak életéből mutat be nagyszerű képekben megörökített epizódokat. A vászon meglevenedik és ott látjuk magunk előtt a királyt. Viktória királynő temetési menetének élén, jobbról a német császár, balján a con-naught herceg lovagol. Következik az első parlament megnyitása, amelyen a királyné is résztvevett. Sorban egymásután jönnek Edwárd káprázatos koronázási menete, London bekocsikázása, egy flotta-szemle, egy írországi látogatás, a király kedvence sportja, egy lóverseny, végül Loubet elnök londoni látogatása. Kétszeresen érdekes ez a nagyszabású kép, úgy is mint nagyszerű látványosság, másrészt mint az emberi zsenialitásnak még a mulandóság felett is való diadalmaskodásának ragyogó dokumentuma. Ez a mesés kép bizonyára óriási érdeklődést fog kelteni a publikumnál. 241

VÁROS ÉS MEGYE.

Bizottsági ülések a várotnál. A jövő heti közgyűlést megelőzőleg bizottságok készítik elő a törvényhatósági bizottság elé terjesztendő ügyeket. November 3-án délelőtt feltizenkettőkor az autobusz felügyelő bizottság tart ülést, hogy megállapítsa a félévi mérleget, felülvizsgálja a garázs-számlákat és gondoskodik új téli karosszériákról. November 4-én fél tizenkettőkor az építészeti bizottság végre megoldás elé viszi a színháznak évek óta vajdó fűtési kérdését. Targyalni fogja a bizottság a gázgyár már általunk ismeretett beadványát, amely szerint a gyár hajlandó légszuszítástesteket felállítani, ha a város egyévi próbaidő után öt bizza meg a fűtéssel. Délután négy órakor a városrendelkezési bizottság ül össze és javaslatot készít a textilgyári munkásházak telkei ügyéről. November 5-én délelőtt tíz órakor a közlekedési bizottság tart ülést és a külvárosi csatornázások fölött a helyszínen ellenőrzési

szemlélt tart. Délután négy órakor a betterment, a telekértéknövekedési ügyekről szabályrendeletet készítő bizottság tart ülést, hogy véglegesen megszövegezze a betterment szabályzatot, amelyet a jogügyi bizottság letárgyal. Délután fél ötör az a bizottság ülésezik, amelyet a közgyűlés a lakbárszabályzat és a házirend kidolgozására küldött ki.

Adófizetésre tanított község.

— Főszolgabírói bravur. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

Baranyavármegyének arról volt híres egyik néps, gazdag községe, mint Pácsról írják, hogy a lakói nem akartak adót fizetni. Mindennap megverette a dobót a nótárius, hogy adaseék tudtára mindazoknak, akiket illet, miszerint ma adószedés lesz, de hiába „kajátozta” ki a kisbíró a tüdejét, a falusi atyafiak nem rakták le abulusaikat a haza oltárára. A közigazgatási bizottság a pénzügyigazgató jelentésére kénytelen volt minden évben kimondani a község elöljáróira a vagyoni felelősséget s ki kellett küldeni az állami végrehajtót.

Roppant restellette a vármegye, hogy ilyen rossz hazafiak is vannak Baranya területén, rosszak, akik a haza oltárára nem akarnak egyáltalán önként áldozni. Az alispán magához kérésre a járás érdemeiben gazdag s erélyes főszolgabíróját és nagyon aszívére kötötte, hogy a rossz adófizető községből jó adófizető váljék s ne kelljen a vármegyének az állami pénzügyi hatóság előtt e község miatt folytonosan szégyenkeznie.

A főszolgabíró nagy lélekzettel vett, leeresztette a tokját s megnyugtatta az alispánt, hogy majd segít a bajon. Meghívatta a község elöljáróit s kérdésre vonta őket, hogy mi az oka, hogy a község nem akar adót fizetni. Az elöljárók sopánkodva azt adták okul, hogy szegény a nép, nem tud fizetni. A főszolgabíró azzal bocsátotta el kegyben az elöljárókat, hogy majd kimegy a községbe s megtanítja őket az adószedésre. — Két esendőrt rendelt ki s a jegyzőt, az elöljárókat és a két esendőrt maga mellé véve az adóhátralékokok lajstromából kibökött egy nevet s beállított az illető hajlékába és megkérdezte az okát, hogy miért nem fizet adót. A gazda mély elázattal felelt, hogy azért nem fizet adót, mert nagy a szegénység, nincs pénz. A főszolgabíró fölnyitatta a tulipános ládát s kiszedett belőle kilenc virágos selyemszoknyát, három selyem alkószoknyát, hét nagy selyemkendőt. A ház asszonya vadállati dühbe gurulva rohant az elöljáróságra, hogy meg ne tegyék vele azt a szégyent, hogy az ő ünneplő ruháit adóhátralékban a község házára vigyék, mert a gyalázatot tul nem éli. A főszolgabíró ráfordult a menyecskére, hogy máskor legyen gondja rá, hogy a férje az adókat pontosan befizesse, aztán intett a esendőröknek, akiknek a fedezete mellett a község házára szállították a selyemviganókat, selyemkendőket. Másnap kidoboltatta a faluban, hogy a község házában adószedés lesz. Az esetnek híre ment a faluban s mint a tűzláng terjedt el, hogy a hátralékosok házaiban a főszolgabíró összeszedeti a selyemszoknyákat, beviteti Pácsra s ott elárvereztetti. A község háza valóságos ostromnak volt kitéve. Az emberek egymáson keresztül gázoltak, hogy adót fizethessenek és azóta ebben a községben soha sincs adóhátralék; az asszonyok gondoskodnak róla, hogy ne legyen s jaj annak a férjnek, aki nem fizet pontosan.

A sikkasztó közjegyző.

Kern Lajos dr. bűnpörének főtárgyalása.)

Távirati tudósítás.

Arad, november 2.

Ma kezdte meg a szegedi kir. törvényszék a főtárgyalást Kern Lajos dr. szegedi kir. közjegyző bűnpörében, akit a szegedi rendőrség a múlt év december 20-án letartóztatott 24 rendbeli hivatali sikkasztás és csalás miatt. A közjegyző előkelő szereplője volt a szegedi társadalomnak. Alelnökévé választotta a függetlenségi párt, majd pedig a városi közigazgatásban tevékenykedett nagy buzgalommal. Kern letartóztatása után örültséget szürelt, de március 25-én, mikor kiderült róla, hogy nem örült, vizsgálati fogságba helyezték. Körülbelül 90 rendbeli bűnpör van ellene folyamatban. A törvényszék nem egyesítette a bűnügyeket, hanem a mai tárgyaláson csak egy rendbeli sikkasztás, hat rendbeli hivatali sikkasztás és egy rendbeli csalás büntetése miatt vonta felelősségre. Minden érdeklődés nélkül, úras padok előtt kezdtek meg a tárgyalást. Elnök Hevassy Kálmán bíró, előadó bírák: László Adolf dr. és Szabó Andor. A vádhatóságot Baranyay Elemér kir. ügyész képviseli, a vádatmet Ráninger Jakab ügyvéd látja el. A tárgyalóteremben az újságírókon kívül más közönség nem lehet meg. A vádlott mögött fegyveres őr áll.

Kern Lajos dr. az általános kérdésekre elmondja, hogy 47 éves kir. közjegyző, hat gyermeke van és a szegedi közjegyzői kamara állásától még múlt év december havában felfüggesztette. A vádiratot olvassák fel ezután, amely szerint Kern Hauer János szegedi lakostól, volt bankigazgatótól, ennek szajáni ingatlana parcellázásánál fölvev 23,940 koronát, amelyet elsikkasztott. Elsikkasztotta továbbá kis-koruk hagyatékát másik hat ügyben.

Kern Lajos kijelenti a vádakra nézve, hogy ártatlan és nem érzi magát bűnösnek, mert csak anyagi zavarai kergették a tragédiába. Mikor szegedi kir. közjegyzőnek kinevezték, még 130,000 korona vagyona volt. Elmondja továbbá, hogy nem igaz, mintha a Hauer-tól kapott 82,000 koronából 23,940 koronát elsikkasztott volna, mert nem 82,000, hanem 147,000 koronát fizetett ki Hauer helyett, tehát még a sajátjából is fizetett érte. Részletesen kifejti ezután, hogy azért nem tudta Hauer ügyét rendezni, mert annak birtokán sokkal több volt a teher, mint amennyit Hauer bevaltott, mikor neki az ügyét átadta.

Azután a multjáról kezdett beszélni a vádlott.

— Kérem, amikor én vagy tizenöt esztendővel ezelőtt Bástopolýára kerültem mint kezdő ügyvéd, a szó szoros értelmében a nyomornak néztem elébe. Öt forint volt a zsebemben csak. Hamarosan azonban összeszedtem magam és gyorsan vagyonra tettem szert. Legtöbb százharmincezer korona vagyonom volt, amikor Szegedre költöztem, ahová közjegyzőnek neveztek ki. Az volt a szerencsétlenségem, hogy a sors Hauer János volt esendőrfőhadnagy, bankigazgatóval összehozott. Ő rávett, hogy intézzem el az ő szajáni birtokának parcellázását. Én belementem az ügy finanszírozásába és ebbe belevezettem egész vagyonomat, sőt még a reám bízott pénzekhez is kénytelen voltam hozzányulni.

A mai tárgyaláson Kern még mindig úgy mutatja, mintha nem volna teljesen épszü. Az elnököt ő következetesen így titulálja:

— Nagyságos közjegyző ur.

Az egyik szavazóbírónak pedig többször azt mondja:

— Kérem elnök ur, ne vigyerozjon.

Kern után Hauer Jenőt hallgatta ki a bíróság. Hauer elmondta, hogy Kern öt folyton szipolyosra és 6 összesen 82 ezer koronát adott át a közjegyzőnek azért, hogy a parcellázást lebonyolítsa. A pénz nagy részét azonban elszikkasztotta Kern.

— Ez hazugság! — kiáltja a vádlott és erős alakja remegni kezd a dühtől.

Az elnök rendelkezésére kerít, akinek a szintén izgatottan viselkedő Hauer ezt mondta:

— Maga engem anyagilag tönkre tett. Becstelen!

— Maga az! Maga tett engem tönkre! — kiáltotta a könnyelműsége miatt bűnbe sodródott közjegyző.

Az elnök erősen leintette a hajdan két jóbarátot, akik azután részletesen elmondták a parcellázás unalmas adatait. A tárgyalást este félbeszakították. Valószínűleg három nap múlva hoznak ítéletet a hat szikkasztási ügyben. A többi kilencvenet egyesítve külön tárgyalják néhány hónap múlva.

HIREK.

Kormányválság Franciaországban.

— Briand az új miniszterelnök. —

Távíráti tudósítás.

Arad, november 2.

Párisból jelentik: Briand miniszterelnök ma délután átadta a köztársasági elnöknek a kabinet lemondását. A lemondás azért történt, mert a sztrájk-jog megszorítása iránti törvényjavaslat tekintetében a kormány tagjai között egyenlenség tört ki. Az Echo de Paris értesülése szerint Briand az egész kormányt újjá fogja alakítani s régi tagjai közül csak Pichon, Dupui, Lapayre és Brumun tábornok maradnak meg.

Párisból jelentik: Ma délután miniszterelnök volt, amelyen Briand nagy beszédet mondott. Beszédében mindenképp megköszönte miniszter társai bizalmát és kijelentette, hogy kollegiális magatartásuk nagyban hozzájárult ahhoz, hogy elég erkölcsi erőt talált magában a krízis kikerülésére. Nézete szerint, tekintettel azokra a heves támadásokra, amelyekkel a kormányt és különösen az ő személyét illették és tekintettel arra, hogy az utóbbi időben olyan momentumok léptek előtérbe, amelyek a kabinet régi megalkotásánál nem forogtak fenn, leghevesebb, ha a kabinet állását az elnök rendelkezésére bocsátja.

A kabinet tagjai a miniszterelnök beszédére mindnyájan aláírták a lemondó levelet. A miniszterelnök a lemondást azonnal átadta a köztársasági elnöknek, aki hagyományos szokás szerint azonnal magához hívatta a kamara és szenatus elnökeit, hogy a kormány lemondását közölje velük. Délután pedig közölte Briand miniszterelnökkel, hogy a kormány lemondását elfogadta és egyben újra megbizta a kormányalakítással.

Hír szerint a kabinet tagjai nagyjából a régiak maradnak, Viviani kivételével, aki kijelentette, hogy az új kormányban részt venni nem akar, de Briand továbbra is támogatni fogja.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 3-án az időjárás: változékony, szeles, sok helyütt csapadék, hűvösebb.

— Meghívó. Az aradi nemzeti munkapárt I. kerületi választóit felkérem, hogy a párt helyiségében (városi bérház, Andrassy-uti rész, régi Lloyd helyiség) esütörtökön, f. hó 3-án délután 6 órakor megtartandó

kerületi ülésre

lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Leopold Zsigmond kerületi elnök.

— Meghívó. Az aradi nemzeti munkapárt II. kerületi választóit felkérem, hogy a párt helyiségében (városi bérház, Andrassy-uti rész, régi Lloyd helyiség) esütörtökön f. hó 3-án esti fél 9 órakor megtartandó

kerületi ülésre

lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Szalay Károly dr. kerületi elnök.

— Meghívó. Az aradi nemzeti munkapárt III. kerületi választóit felkérem, hogy a párt helyiségében (városi bérház, Andrassy-uti rész, régi Lloyd helyiség) pénteken, f. hó 4-én délutáni 6 órakor megtartandó

kerületi ülésre

lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Parecz Béla dr. kerületi elnök.

— Meghívó. Az aradi nemzeti munkapárt IV. kerületi választóit felkérem, hogy a párt helyiségében (városi bérház, Andrassy-uti rész, régi Lloyd helyiség) e hó 4-én, pénteken este fél 9 órakor megtartandó

kerületi ülésre

lehetőleg nagy számban megjelenni sziveskedjenek. Halmai Andor kerületi elnök.

— Előleptetések a máv. aradi üzletvezetőségnek területén. Az államvasuti novemberi előleptetések alkalmával az aradi üzletvezetőség területén a következő előleptetések és kinevezések történtek: Előleptek: a IV. fizetési oszt. 3. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 2. fokozatába Steingassner Ármán főfelügyelővé; az V. fizetési osztály 3. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 2. fokozatába Homonay Nándor állomásfőnök és Kirchgatter Gusztáv felügyelők; a VI. fizetési osztály 3. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 2. fokozatába Gulácsy Lajos, Fekete Árpád főellenőrök; a VII. fizetési osztály 1. fokozatából a VI. fizetési osztály 3. fokozatába Honza János és Balázs Géza Béla ellenőrök főellenőrökké; a VII. fizetési osztály 2. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 1. fokozatába: Schusner Rózsa ellenőr; a VII. fizetési osztály 3. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 2. fokozatába Véghe Endre dr. segédtitkár; a VIII. fizetési osztály 1. fokozatából a VII. fizetési osztály 3. fokozatába Szabó Norbert hivatalnok ellenőrré, Sarkadi-Nagy Lajos és Trattner Jakab mérnökökké; a VIII. fizetési osztály 2. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 1. fokozatába Róth Arthur, Surdu Emil, Geiringer Márkus Adolf, Sebők Salamon mérnökök, Burgics Vilmos és Kell József hivatalnokok; a VIII. fizetési osztály 3. fokozatából ugyanazon fizetési osztály 2. fokozatába Rozman Ernő mérnöki hivatalnok, Varga János mérnök; kinevezetett: Friedmann Ábrahám műszaki gyakorlóká.

— Vilmos császár a pápánál. Párisból jelentik: A német nagykövet értesítette az osztrák kormányt, hogy Vilmos német császár tavasszal meg fogja látogatni a római és turini kiállításokat. A német császár ez alkalommal valószínűleg a pápánál is látogatást tesz.

— Delegátusok udvari ebéden. Bécsből jelentik: A delegációk tagjai tisztelőre november 10-én és 15-én a Burgban udvari ebéd lesz.

— Házasság. Mandl Vilmos dr. előkelő aradi ügyvéd tegnap kötött házasságot Budapesten Pellák Emma urközlgygyel.

— Tőzsdeköldöttség Tisza Istvánhoz. Megirtuk részletesen, hogy annak a mozgalomnak a vezetői, amely Aradon egy áru- és értéktőzsde felállítását vette célba, az ügy sikeres kivitele érdekében kíváncsian tartották, hogy az aradi tőzsde felállítását kívánó érdekeltség Tisza István grófot, Arad város orsz. gyűl. képviselőjét kérje fel a tőzsde felállítására érdekében közbenjárásra az igazságügyi és kereskedelmi minisztereknél. Az előkészítő bizottság ezután kéri fel az érdekelteket, hogy abban a köldöttségben, amely folyó hó 13-án, vasárnap délelőtt 11 órakor járul az aradi Kereskedelmi és Iparkamara székházától Arad városnak akkor itt időző orsz. képviselőjéhez, minél nagyobb számban résztvenni sziveskedjenek. Tisza István gróf valószínűleg folyó hó 12-én jön Aradra, de ha az időpont tekintetében változás állana be, a bizottság azt a hírlapok útján fogja közölni az érdekeltekkel.

— A szerb trónörökös jobban van. Belgrádból jelentik: A trónörökös állapotában a mai napon jelentékeny javulás állott be.

— A karánsebesi vagyonszűkösség ügye rendeződött. Karánsebesről jelentik: A karánsebesi vagyonszűkösség ügye tegnap döntő fordulathoz érkezett. Krassószörénymegye határozata tudvalevőleg azt hibáztatta, hogy a vagyonszűkösséggel szemben fennálló 250.000 koronás kauciókötelezettsége a Karánsebesi Faipar Részvénytársaságnak csak harmadik helyen van betáblázva a vállalat ingatlanain. Ez a helyzet megváltozott. A 250.000 korona a tegnapi naptól kezdve már első helyen van betáblázva. A vállalat ingatlanain az első tétel az Első Karánsebesi Takarékpénztár 290.000 koronás, a másik pedig a kincstár 42.000 koronás követelése volt. A 42.000 koronát a vállalat napokkal ezelőtt kifizette. Az Első Karánsebesi Takarékpénztárral pedig megállapodott, hogy az 70.000 korona törlesztés lefizetése ellenében átengedi a prioritást a vagyonszűkösség 250.000 koronás kauciókövetelésének. A 70.000 koronát lefizették és így a vagyonszűkösség követelése első helyre került, amivel a nagy port felvert ügy be is fejeződött. Ugy értesülünk különben, hogy a Karánsebesi Faipar Részvénytársaság egy előkelő budapesti pénzintézetekből álló bankcsoport kezelésé alá kerül, amely bankcsoportban részt vesz a Magyar Pénzügyintézetek Központi Hitelbankja. A vállalat alaptőkéjét elsőbbségi részvények kibocsátásával már legközelebb felemelik. A Magyar Általános Hitelbank és annak fiókjai a vállalat ügyeiben nem szerepelnek, az erről szóló híradás tévedésen alapul.

— Anket a pénzügyminiszteriumban. Az új adótörvények életbeléptetése tudvalevőleg a házadó kivételével két évre felfüggesztett. Mielőtt ezen törvények végrehajtására vonatkozó utasítások az életbe átmennének, Lukács László pénzügyminiszter úgy intézkedett, hogy a gyakorlati élet egyéneinek bevonásával az utasítások előzetesen megbeszéltesse. A pénzügyminiszteriumban tartandó ezen értekezleten való részvétel céljából az aradi királyi pénzügyigazgatóság részéről Róka József kir. tanácsos, pénzügyigazgató, a mai nap folyamán a fővárosba utazott.

— Pofozkodás a szerb parlamentben. *Belgrádból* jelenik, hogy a skuptina mai ülésén szóváltás után Dragovics ó-radikális és Agatanovics nacionalista tetteleg inzultáltak egymást. A két képviselő addig ütötte egymást, amíg azt nem választották őket. A botrány oly nagy volt, hogy az ülést fel kellett függeszteni.

— Letartóztatták Francó minisztereit Liszszabonból jelentik: A királyi palotában tartott házkutatás alkalmával a kormány oly kompromittáló irások birtokába jutott, amelyek alapján a Francó miniszterium volt igazságügyminiszterét és földmívelésügyi miniszterét letartóztatták.

— Kolerasesetek Nagybecskerekben. Nagybecskerekéről jelentik: Lipthai István nagybecskereki, a Rívai-utca 386-ik szám alatt lakó 53 éves napszámos szombaton éjjel súlyosan megbetegedett, úgy, hogy kórházba kellett szállítani, ahol hétfőn meghalt. Ugyanabban a házban lakó Pörge Péter nevű hat éves kis gyermek, Lipthai uokája, tegnap koleragyanus tünetek között meghalt. A hatósági orvosok az ázsiai kolera jelenségeit konstatálták. A gyanus esetről rögtön értesítették a belügyminisztert és a hullarészeket felküldötték Budapestre az országos bakteorológiai intézetbe. A kolera házat a hatóság zárlat alá vette és állandóan rendőrség őrizi a házat és lakóit. Ma délelőtt az őrizet alá vett házból az egyik lakó, Brückner Ferenc meg akart szökni, de kísérlete meghiúsult, mert ismét elfogták. Nagyobb aggodalomra különben nincs ok, mert a hatóság minden óvintézkedést megtett.

— Öngyilkosság hatszázezer koronás kártyavesztés miatt. *Krakóból* jelentik: Tegnap öngyilkos lett Scheinfeld Illés dr. előkelő ügyvéd. A társadalmi mozgalmakban nagy szerepet játszó ember öngyilkossága nagy feltűnést keltett, annál is inkább, mert nem láttak arra semmiféle okot. Ma kitűnt, hogy az ügyvéd az utóbbi napokban hatszázezer koronát vesztett kártyán, házardjátékkal.

— A Dobiaschi gyári robbanás sebesültje meghalt. A múlt hét esütőrtökjén a Dobiaschi és Dörner testvérek robbanószergyárában súlyos égési sebeket kapott Szmutni Lajosné és tegnap Választó u. 4. számú lakásán hosszas szenvedés után meghalt. Az aradi törvényszék vizsgálóbírája, Domokos Lajos elrendelte a hulla felboncolását, a mi ma meg is történt. A tragikus módon elpusztult fiatal asszonyt holnap temetik az alsó temető halottas házából.

— Halálos végű verekezés volt hétfőn éjjel Feketegyarmat községben. Tüser Lajos, a község hírhedt veszekedő legénye borközi állapotban belekötött a falubeli korcsma többi vendégébe és a szóharcot verekezés követte. A verekezés hevében Tüser bieskát rántott és több legényt összeszurkált. A súlyosan megsebesített legények erre Tüserre rohantak és botjaikkal úgy összeverték, hogy ma délelőtt meghalt. A boncolás megejtésére ma bizottság utazott a helyszínére, melynek tagjai voltak Pogonyi Náador kir. ügyész, Szalay Dezső dr. kir. járásbíró, Auszterweil László dr. törvényszéki és Patkos dr. járásorvos. A megsebesített verekedők között is több súlyosan sérült van.

— Ünérzetes öngyilkos. Adamovics Mihály napszámos ma délután elment a Választó-utca 35. számú házban lakó barátjához. Teljesen be volt rugva és mert ezért szemrehányást tettek neki, kést rántott és mellbe szurta magát. Minthogy a szurás csak jelentéktelen sérülést okozott és Adamovics a dorgálást szörnyű módon fájlatte, marólugot ivott. A mentők a kórházba szállították. Kihallgatható nem volt.

— A Hubertus vadászat elhalasztása. A folyó hó 3-ára tervezett Hubertus vadászat a kedvezőtlen időjárás következtében elhalasztott — ellenben ugyanaz napra tervezett társas összejövetel megtartatik.

— Négy szökevény egy ezredből. Szolnokról jelentik: Pintér János esendő ma a város határában négy bujdosó katonaszökevényt fogott el. Polisán János, Bánk Miklós, Zád Nikita és Sukerán János az 1. honvédhuszárezred közlegényei voltak és azt vallották a esendő előtt, hogy nagyon terhesnek tartották a lovasági szolgálatot, gyalogosok akartak lenni és ezért szöktek meg. Letartóztatták őket.

— Halállal végződött gázmérgezesek. Az éjszaka két helyen történt gázmérgezés a fővárosban. A Margit-körut 11-13. szám alatt épülő új házban ma reggel holtan találtak három és eszméletlenül, gázmérgezés tünetei között két munkást. A munkások tegnap este egy földszinti konyhahelyiségben lefeküdtek és Jenkál János 38 éves éjjeli-őr bevitte a helyiségbe a karbid lámpát. A munkások közül valaki álmlában véletlenül a lámpát felrugta, ennek következtében a láng elaludt és a csapoz keresztül gáz szivárgott ki. Reggel 6 órakor feltűnt, hogy a munkások nem jelen'keznek. Pandera Albert és Szalatna János a keresésükre indultak és a munkásokat megtalálták a helyiségben. Meghaltak Jenkál János éjjeli-őr, Havalka Katalin 15 éves és Schleif Harmin 14 éves napszámosok. Életveszélyes az állapota Novotny János 56 éves napszámosnak, akit a mentők az Irgalmasok kórházába vittek, Lampert József 14 éves napszámost pedig a mentők eszméletre térítették és a helyszínen hagyták. A rendőrség megállapította, hogy a munkások maguk az okai a szerencsétlenségnek. A karbid-lámpát ugyanis nem lett volna szabad bevinni zárt helyiségbe. — Ma reggel a Sziget-utca 5-7. számú házban eszméletlen állapotban találtak Dániel Frigyes atazó családját. Dánieliek rosszul zárták el az este a világító gázcsapot és az egész éjszakán át kiömlő gázól rosszul lettek. Dániel Frigyesné állapota súlyos. A mentők a Rókus kórházba vitték. Megbetegedtek a gázmérgezés következtében Dániel fiai, a 19 éves Ferdinánd kereskedősegéd, a 17 éves Árpád kereskedősegéd és a 14 éves Manó tanuló. Ezeket azonban a lakáson hagyták.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban november hó. 1 én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Csányi Mátyás színházi karmesternek Ilona nevű leánya. Rácz József napszámosnak András nevű fia. Czákó József fékezőnek Ilona nevű leánya. Nagy Adolf bádognak Mihály nevű fia. Szappanos Lajos építési vállalkozónak Magdolna nevű leánya. Dorogi Lajos mérnöknek Malvin nevű leánya. Meghalt: Berecz Ignác 68 éves újságelárusító. Csutár Nika 13 éves gyermek. Simon József 53 éves vámszedő. Samu Gyula 14 éves fiú. Krischer Vilmos 12 napos fiú. Szmutni Lajosné 19 éves, ács neje.

— Esős időjárás alkalmával, vegyen mindenki finom térfi és női esőernyőt 1 ft 95 kr.-ért és jó minőségű strappa ernyőt 1 ft 35 kr.-ért Fischer Simon Nagy áruházában, Arad, Szabadság tér 12. sz. alatt. 8965

— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 219

— Az átutazók figyelmét tisztelettel felhívjuk arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasuti állomásnál nem a csomagszállító részvén-társaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyterrási

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, csukorbetegségnél, vörhenynél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes ásványvíz.

Kapható ártárvittelekben és gyógyintézetekben.

SCHULTES ÁGOST

Budapest-Lipótvárosi Salvator-Ártár-vételek, Budapest, Budapesti körút 4.

Színházi pletykák.

(Fővárosi levél.)

(A távozó művész.) A balkáni hercegnő sorozatos előadásai még javában folynak és Petrás Sári, az elszereződött primadonna, még játsza a Rubens-operett címszerepét, amelyet játszott fog az ötvenedik előadáson is, de a nagy, igazi sláger, az új Lehár-operett, a *Cigányszerelem* már föltűnt Fedák Sárral együtt a Királysínház láthatárán és lehet, hogy a jövő hónap végén meglesz már a nagy bemutató is.

És ha Petrás Sári játsza is még A balkáni hercegnő címszerepét, azért nemsokára otthagyja mégis a Királysínházat és elmegy új hazájába: Berlinbe. Most már bizonyos, hogy a művész távozni fog, annak dacára, hogy nagyon tart tőle, hogy a pónál fejében eluszik a kis rákosszentmihályi villája. És most mégis — a színház is lemondott róla. A válópör megkezdődött.

Petrás Sári pedig a minap tudta meg, hogy a színház csakugyan nem számít már a maradására. A balkáni hercegnő multkori jubiláris előadásán ugyanis Beöthyé, régi szokás szerint, végigjárta a főbb szereplők öltözőit, de Petrás Sári öltözője mellett elment anélkül, hogy bekopogtatott volna. Petrás hallotta a közeledő és távolodó lépteket és mikor egy kollégájával találkozott a fölvonásközben, melankolikus szavakkal jegyezte meg:

— Látod, látod, a direktorné elment az öltözőm mellett és nem látogatott meg. Most már tudom, hogy a színház — végleg lemondott rólam...

(A meglepetés.) Az Operaház egyik előadásán nemrégiben nagyobb, új szerepet énekelt Mihályi Ferenc, az Operaház kedvelt baritonistája. Mikor az előadást műsorra tűzték, Szemere Árpád, Mihályi kitűnő baritonista-kollégája, elhatározta, hogy egy koszorúval lepi meg Mihályit. Persze úgy, hogy a koszorúra szükséges pénzt közadakozásból gyűjti össze. Már mindenki aláírta a reáeső két koronát, csak — Mihályi nem. De Szemere tőle is ki akarta préselni a pénzt és oda-ment hozzá:

— Nézd, kérlek, írd ide alá egy forintot.

— Minek?

— Kell! Egy szerencsétlenül járt kollégának.

— Én nem írok alá ilyen svihákoknak egy vasat sem! — felelte Mihályi.

De Szemere addig kérlette őt, míg végre leiszurta a forintot. Este aztán nagy sikere volt Mihályinak és a második felvonás végén fölnyújtott neki a zenekarból egy hatalmas babárkoszorút. A művész meglepetve vette a kezébe a koszorút és megdöbbenve olvasta a szalag feliratát:

„Szerencsétlenül járt kollégáknak — közadakozásból.”

(A kis szerep.) A Vigszínház legközelebbi ujdonsága egy pompás francia vígjáték lesz, melynek A Rubikon lesz a címe, aztán pedig a színház egyik legérdekesebb ujdonsága fog sorra kerülni, Molnár Fereneknek A testőr című új darabja.

Az újdonságból a múlt héten már megtartották az olaszó-próbát. A legnagyobb szerepeket Varsányi Irén és Csontos Gyula kapták, míg a többiek kénytelenek voltak kisebb, sőt legkisebb szerepekkel megelégedni.

A legeslegkisebb szerepet az új darabban Bárdi Ödön kapta, akinek ezt az egy szót kell mondania: „Megyek.” A művészt mélyen bántotta, hogy a művészete most ilyen kis térre szorult és kétségbeesve szeladt Faludi Gáborhoz panaszra.

— Itt a szerepem, nézze, direktor ur! — mutatta siránkozó hangon a papírost, amelyre a „szerep” föl volt írva.

Faludi Gábor nézte, nézte a papírt, — de az egy szóból sehogy sem akart több lenni. Szeretett volna segíteni a művészen, de nem tudott. Végre nagy elhatározással így vigasztalta meg Bárdit:

— Tudja mit, kedves Bárdi barátom, én meg hosszabbítom az ön szerepét. Megengedem, hogy a szerepét — kétszer mondja el, úgy, hogy: „Megyek, megyek”...

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Vesztegetési kísérlet hatvan koronával. Junászka György megyesegyházai lakos a múlt év októberében három évi katonai szolgálatra vonult be a 37. gyalogezred bécsi zászlóaljához. Ugy látszik azonban, hogy nem igen volt inyére a gyöngyölet, amin nem is lehet orodálkozni, mert Junászka házasa ember volt már. A menyecske vágyódott idegenbe származott férje után és kiszabadulása végett tilos eszközökhöz folyamodott. Megkérte Koch Sándor magánbírókat, ki nála volt ellátáson, hogy írjon egy szép levelet Lazarus dr. nagyváradi katonaeorvoshoz, hogy engedné haza az urát, ha nem is végkép, legalább hat havi szabadságra. Koch gyanútlanul meg is írta a levelet és átadta Junászkának, aki aztán nagyobb nyomtaték kedvéért 60 koronát mellékelte hozzá. Lazarus dr. e miatt feljelentést tett a kir. ügyészségnél Junászka Györgyné ellen és így került ma az elbusult menyecske és Koch Sándor a vádlottak padjára. A hatóság Koch Sándort Nagy Sándor dr. védelme után a vád és következményeinek terhe alól felmentette, mert beigazolást nyert, hogy ő nem tudott arról, hogy Junászkáné a levélhez, melyben juttatásról említés sem volt, pénzt is kíván mellékelni. Junászkáné ellenben bűnösnek mondotta ki a törvényszék megvesztegetés vétségében és az enyhítő szakasz alkalmazásával 40 korona fő- és 20 korona mellékbüntetésre ítélte, a 60 koronát pedig elkobozta.

MULATSÁGOK.

(*) A borosjenői ifjuság Borosjenőn, a Rákóczi-szálló helyiségeiben november 12-én műsoros táncosélt rendez. Belépő-díjak: Kőrszék 3 K., zártszék 2 K. A tiszta jövedelem a Borosjenői és Vidéke Kereskedelmi Egyesülete szegény alapja javára fordítatik.

Műsor: A kabaret definíciója. Előadja: a konferencier. Monolog. Előadja: Deschenszky Nándor. Magyar nóták. Milke József szerző vezetése mellett játssza: a helybeli cigányzenekar. Legújabb kabaret-dalok. Előadja: Mezey Kamilla, a budapesti Royal-kabaret tagja. Kuplák. Előadja: Nelly Belly, a világhírű 9 éves kabaré-művésznő. Haj-

művész. Vigjáték. Személyek: Deschenszky Nándor, Sonnenschein Manó, Lepény János. Kuplák. Előadja Kovács Géza, a budapesti Royal-cabaret tagja. Az előadás este 8¹/₂ órakor kezdődik. Jegyek előre válthatók Sebestyén Manó és Sandrik Károlynál, Borosjenőn.

A világ legjobb poudere a porcellán-poudere, mert csodaszéppé és előkelően mattá teszi a női arcot.

Az eredeti doboz tetején Yes szócseke áll.

Kapható minden drogériában, illatszerüzletben és győgytárban. Az Amerikai Porcellán Poudere Rt.-Társ. magyarországi letelepedése: Budapest, IV., Képesméri-utca 8. és VIII., Rákóczi-ut 9.

Árak: 5.—, 3.— korona.

Aradon kapható: G. Földes Kelemen gyógyszer, Hajós Árpád gyógyszer, Hegedűs Gyula, Házsi Mezős, Riedl Ödön, Völgyes és Weiss. 1910

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatalos hirdetői osztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 2

Amerika 1-el olcsóbb. Kínálat, vételkedv korlátozott, 20 ezer mm. 10 fillérrel olcsóbb.

Az áruk 50 kilónként számítva:

	Új ár	2 órai ár
Buza 1911. áprilisra	10.50—10.51	10.49—10.50
Rozs 1911. áprilisra	7.71—7.72	7.70—7.71
Tengeri 1911. májusra	5.51—5.52	5.51—5.52
Zab 1911. áprilisra	8.34—8.35	8.34—8.35

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 2. —

Magyar aranyárjádék 4%	111.15
Magyar koronajárjádék 4%	91.70
Magyar koronajárjádék 3 ¹ / ₂ %	81.15
Magy. földterh. kötvény 4%	92.75
Horvát-szlavon földterh. kötv. ny.	94.—
Magyar nyeregyorsorjegy kölcsön	222.—
Tízazsák. és szegedi sorjegy kölcsön	154.—
Osztrák járadék papírban	92.70
Osztrák járadék ezüstbe	96.75

Osztrák járadék aranyban	115.50
Osztrák koronajárjádék 4%	93.10
1960. évi osztrák államsorjegy	166.—
Osztrák-magyar bankrészvény	18.63
Magyar hitelbank-részvény	85.50
Osztrák hitelintézet részvény	66.25
Osztr.-magy.-államvasuti részvény	753.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.08
Német birodalmi márka	117.52 ¹ / ₂
London vista	340.55
Paris vista	95.22 ¹ / ₂
20 márkás arany	23.51

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Nov. 2.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	9.15—9.20
76	9.20—9.30
77	9.30—9.40
78	9.45—9.50

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kil-grammos	9.10—9.25
Rozs	6.55—6.60
Árpa	6.50—6.55
Zab	7.25—7.30
Tengeri	5.85—5.90
Tengeri (al)	4.15—4.20

Budapest-kőbányai sertéskereskedés

— Nov. 2. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig érjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 154—156 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 154—156 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 166—168 fillérig.

Sertéselészék: okt. hó 28. napján volt készlet 29474 darab, okt. 29. napján felhalmozott 590 darab, okt. 29. napján elszállított 1502 darab, okt. 31. napjára maradt készletben: 28,512 darab.

A hízott sertés üzlet irányzata élénk.

Felalás szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1910. évi november hó 3-án:

A) bérlet. A) bérlet

Rozmarin néni.

Vigjáték 4 felvonásban. Irta: Vajda Ernő.

SZEMÉLYEK:

Rozmarin néni Follinsné E. Pista ur Várnay Jenő.
Zsuzsika, huga Vendrey V. Az öreg doktor Polgár S.
Az öreg báró Heltai Jenő. Az ügyvéd Dely-Lajos.
A fiatal báró Beregi S. Paraszt leány Bizza P.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 3-án, csütörtök:

1. Minden jó, ha a vége jó. Humoros. — 2. Rózsák között. Színes felvétel. — 3. A három jó barát. Dráma. — 4. Bonifációtól—Ajációig. Látványos. — 5. Mál néni házassága. Humoros. — 6. Itó, a kis japán hős. Dráma. — 7. Egy izgalmas boxolás. Humoros. — 8. Epizódok. VII. Edward angol király életéből. Látványos.

Előadások 8 órától kezdve.

Helyárak: I-es hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogred zenekara játszik. — Csakrészlete.

Helybeli részvények

Goldschmidt Sándor

banküzletében Arad, (Minorita-palota.)

Telefon 526 sz.

Telefon 526 sz.

4081... valamint kibocsátandó új részvényekre elővételi-jogok

vétele és eladása

Gálfi Lajos

uri egyenruha és papiszabó

Aradon, Lázár Vilmos-utca

(Földes palota.)

Értesitem a nagyérdemű közönséget,
hogy évek óta fennálló műhelyemet

uriszabó üzlettel

bővítettem ki és azt fenti cím alatt tovább
folytatom. 3806

Elvállalok minden e szakmába vágó
munkákat a legjobb és legolcsóbb kivitelben.

Raktáron tartok mindenféle

bel- és külföldi szövetekeket.

A külföldön is már jól bevezetett havi bér-
letrendszer létesítettem, amennyiben elvállalok
havi 3 korona bérlet mellett 1 télikabát, 1 fel-
öltő és 2 egész öltöny vagy 4 öltöny vasalását.
Egy jó magaviseletű fiú tanulónak felvétetik.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és
gyémánt-árakat vas és el-
m Farkas Streicher
Arad, Tökölly-tér 1. 2974

Őszi Divat Album

utcai, házi toilette, costum, blous
és alj, valamint gyermekdivat al-
bum. Összesen 900 divatképet tar-
tartalmaz a vaskos 70 oldalas
könyv, ára 2 50. Kapható Ingusz I.
és Fia könyv-, zenemű- és papir-
kereskedésében Arad, Andrassy-
tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használ-
ható mesterséghez értő nőtlen rak-
táros kerestetik gazdaságba, azon-
nali belépésre. Cím a kiadóhiva-
talban. 4000

Hasszinger-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt fo-
lyosóval, mellékhelyiségekkel für-
dőszobával, ellátott uri lak min-
den órában kiadó. Bővebbet
ugyanott. 4042

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahü-
velyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb.
K. 240. Egyedül kapható Ingusz I.
és Fia könyv- és papirkereskedé-
sében Arad, Andrassy-tér 16. és
Weitzer János-utca. 1651

Keresek

női ruha varrodamba ügyes fizető
és tanuló leányokat. Neumanné
Kohn Józsa, Szabadság-tér 12., sz.
1. em. balra. 4080

Figyelemztetem,

hogy mindenféle egyes jobb köny-
veket, nagy könyvtárakat, valamint
könyvrégiségeket legmagasabb ára-
kon vásárol: Goldgruber M. könyv-
antikvárius Budapesten, Fő-utca
17. — Versenykönyvjegyzékemet
bárkinek bérmentve küldöm. 3996

Cukrász,

divatáru, vas-, gépezetnek alkal-
mas helyiség bérbeadó Borosjenőn
Mérő ügyvédnél. 3957

Értesítés.

Értesitem a nagyérdemű kö-
zönséget, hogy november 1-től át-
kezdémet Petőfi-utca 6. számból,
Eötvös-utca 10. sz. újonnan épü-
lő házba helyeztem át, elfogadok
abonenseket házban és házon ki-
vül, szíves pártfogást kér tisztelettel
Kohn Adolfiné 4046

Német kereskedelmi levelezés-

ben kellő jártassággal bíró leve-
lező kerestetik. Ajánlatokat Perfekt
jelige alatt e lap kiadóhivatala
továbbít. 4079

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és
Dr. Hata eredeti műve az általuk
feltalált 606-ról. Magyarra fordí-
totta: Dr. Marschalkó Tamás ko-
lozsvári egyetemi tanár. Megjele-
nik kb. 2 hét múlva. Előfizetési ár:
Füzve K. 6.—, kötve K. 8.—. Bolti
ára magasabb lesz. A pénz előle-
ges beküldése esetén bérmentve.
Megrendelhetők Kerpel Izó könyvke-
reskedésében Aradon, Andrassy-tér
20. sz. 4071

Egy fiacom

fehér és felsőruha varrónő ajánl-
kozik házhöz és házon kívül is
vállal. Akác-utca 10. 4083

Fakereskedésem részére

jóírásu gyakorokat vagy hivatal-
nokot keresek. Németnyelv tudása
feltétlen szükséges. Vass József
Uj-Arad. 4084

Elegánsan

butorozott feltétlenül külön bejá-
ratu utcai szobák keresek Szabad-
ság-tér esetleg Andrassy-tér köz-
vetlen közelében. Leveleket kiadó-
ba „lakás 1” jeligére. 4080

Fiatal magánhivatalnok

elvállal esténként vagy déli idő
alatt bármily cégnél irodai mun-
kátokat, levelezést és könyvelést.
Szíves megkereséseket „N. G.” je-
ligére a kiadóhivatalba kér. 4080

Ökleveles

uri női irodai alkalmazást keres.
Cím a kiadóban. 4067

Textilgyár

közelében levő Libásdűllő 3. számú
ház és kert eladó. Bővebbet Láng
Győző Batthyány-utca 81. sz. 4068

Kiadó.

Hasszinger-utca 5. számú házban
8 udvari szoba, zárt folyosó és
mellékhelyiségekből álló lakás
vívezetékekkel, minden órában ki-
adó. Értekezhetni naponta déli 12
órákor, vagy délután 5—6-ig Kö-
nyök-utca 6. sz., földszint ajtó 5.
4021

Borosjenőn

a járásbíróssággal szemben levő
házam, melyben jelenleg kávéház
van, teljes berendezéssel együtt
eladó esetleg bérbeadó. Felvilágo-
sítást Zonnenschein Sándor tulaj-
donosnál Borosjenőn. 4089

~~~~~

Egy jó forgalmu vas, fűszer
és italmérés, korcsma 50000
korona évi forgalommal más
vállalat miatt átadó e hí fo-
lyamára, továbbá eladó Jemes-
megyében egy négyhengeres
járó gőzmalom és Arad mel-
lett egy teljes malom bera-
ndezés. Bővebbet Karlmann Sa-
munál, Arad, Boros Béni-tér
1. vagy e lap kiadóhivata-
lában. 4087

~~~~~

19531—1910. kh.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. belügymi-
niszteriumnak 139163—910. VIII.
sz. körrendelete alapján felhívom
a város közönségét, hogy mi el a
kolera által fertőzött folyókból és
vizekből származó halak után a
ragály tovább terjedése lehetséges,
a vásárolt halakat mieőtt valaki
azok elkészítéséhez fogna, forró
vízzel öntse le, forró vízben bontsa
fel és mossa ki.

Arad, 1910. évi október hó 13.

Sarlot,
főkapitány.

12956—1910.

Hirdetmény.

Értesítjük Arad sz. kir. város
közönségét, hogy az 1911. évi
adókirovési munkálatok megke-
zdését a Pénzügyminiszter ur el-
rendelte. Ennek következtében az
adóösszeírási munkálatok f. évi
november hó 3-án megkezdetnek.
Felhívjuk a polgárságot, hogy az
összeíró hatósági közegeket mun-
kájukban támogassák, mert aki
hátráltatja, valótlán bemozdással
tévutra vezeti az 1883. évi XLIV.
t. c. 100 §. alapján 1000 koronáig
terjedő pénzbürséggel büntethető.

Arad, 1910. okt. 28.

A városi adóhivatal.

Telefon 387. szám.

Telefon 387. szám.

A londoni nemzetközi iparkiallítás nagyérem és disz-
oklevéllel kitüntetve jó munka és kivitel képességért.

BRAUN N. A.

Aradon, Boros Béni-tér 7. sz. saját házban.

Mindennemű por- és olajfesték, ecsetek, bronzfestékek,
fénymázak stb. stb.

Carbolineum világos és barna színben. 4085

Köszönkétrány hordóban és kimérve.

Födőlemezek és aszfaltlemezek.

Márványcsiszoló és polírozószerek, laparany.

A Fritze-féle padlófénymázak főraktára. — Saját gyártmány:
Amerikai padlófénymáz és „Napfény” kályhafestékekben.

Elefánt jegyű legfinomabb parkettmáz, mely a parkett
nem barnítja és nedvesség behatásától megvédi, minőség
egyedül áll.

- - Rózsa és San Toy - -

jegyű cipőkrémek, kályhakenőcsök stb.

Denaturált szesz literje

44 fillér.

Amerikai petróleum literje

24 fillér.

Ismételadónak árkedvezmények. A n. é. közönség szíves párt-
fogását kéri, teljes tisztelettel

BRAUN N. A.

Aradi őszi vásár

alkalmával ajánlja

FISCHER SIMON

Nagy Áruház

a dusan felszereit őszi és téli áruraktárt.

Vásár alkalmával az összes raktáron lévő áruk

rendkívül olcsó árban

lesznek elárusítva.

Tessék az összes 22 ujonnan berendezett

... kirakatot megtekinteni. ...

3904